ఓమ్
నమో నారాయణాయ
పరస్మై త్రైనమః

ఆర్షవిజ్ఞాన పరిషత్తు

ఆర్షధర్మ సూత్రములు

(వశిష్ఠాది మహర్షులు)

యాన్యస్మాకం సుచరితాని
తాని త్వయోపాస్యాని
నో ఇతరాణి

మేము చేసిన సత్కర్మలు నీవు చేయవలెను
మా యితరమైన పనులను చేయవలదు

తైత్తిరీయోపనిషత్తు

చర్ల గణపతిశాస్త్రి

మొదటి ముద్రణము—సంక్రాంతి 1972
ప్రతులు వేయి
రెండవ ముద్రణము—1986
ప్రతులు వేయి

వెల : 15-00

దొరకు చోట్లు :

చర్ల గణపతిశాస్త్రి
33 కిర్లంపూడి లేఔటు
విశాఖపట్నం—530 023
ఫోన్ : 575098

శ్రీ కృష్ణాశ్రమము
నారోజీ రోడ్
అప్సరా హోటల్ ఎదుటి సందు
గాయత్రి భవనం ఎదుట
విశాఖపట్నం

ముద్రణ :

లలితా ఆర్ట్ ప్రెస్
టౌన్ హాల్ రోడ్
విశాఖపట్నం—530 001

ఆ దిన్సృష్టికి ముందు కేవల మొకేయాత్మంబ వైయుండి యా
మీఁదన్ సత్త్వరజస్తమోగుణములన్ జెంపొంది భిన్నుఁడవై
రాదే సృష్టియుఁ దత్స్థితిప్రళయముల్ గావించి మోదింతువా
దేవో విష్ణుహరత్రిమూర్తికిని నిన్నే నీకు మా దండముల్

మూర్తి యదొక్కటె విధి చేసె మూడు పనులు
ముందు వెనుక మూఁడింటికి మామూలు మాట
హరి హరున కాద, హరుఁడొకవ్వతని కాది
వారికిని బ్రహ్మ, బ్రహ్మకు వారునాది

వి ష య సూ చి క

		పుట
1	వర్ణ ధర్మములు	2
2	బ్రహ్మచర్యాశ్రమ ధర్మములు	27
3	స్నాతక ధర్మములు	58
4	గృహస్థ ధర్మములు	60
5	వానప్రస్థ ధర్మములు	126
6	పరివ్రాజక ధర్మములు	134
7	సర్వ ప్రాయశ్చిత్తములు	13[illegible]
8	గౌతమోక్త దినకృత్యములు	146

మృతే భర్తరి క్లీబేచ, దేశాంతరగతేపివ
రోగస్థేపతితే వా, పతిరన్యో విధీయతే

చనిపోయినా, నపుంసకుడైనా, దేశాంతరము పోయినా రోగియైనా పతితుడైనా మరొక పతి విధించబడును.

(మనువు)

అది స్త్రీ ధర్మాదులలో చెప్పుకోవలెను.

సూచిక

పెద్దలయిన పూర్వులు ముందుగా తాము ధర్మము లాచరించి పిదప ఇతరులకుఁ జెప్పిరి. ఇప్పుడో కేవలము పరోపదేశములోని పాండిత్యము చూపుచున్నాము. మనము ఆచరించుటలో ఆ పాండిత్యము చూపినచో ఎంతయు బాగుండెడిది. అందువల్లనే నేఁటి కష్టనష్టము లుత్పన్నమగుచున్నవి. ధర్మము చెప్పు శిష్టులు నిష్కాములై యుండవలయును మరియు లేక కనీసము వారి యాస్తియంతయు నుండెడు ధార్మికులై యుండవలయునని నిర్ణయించిరి. పూర్వము మనభారత వర్షము నిష్కామముగా పెద్ద త్యాగమయ జీవితము గడిపినదే ఈ యార్ష ధర్మశాస్త్రములు చూపును. నేఁడు ఈ యార్ష ధర్మములు మనము చెప్పుకొనుటలోఁ గారణము పూర్వపు స్థితికిని ఇప్పటికిని భేదము తెలియుటకే. నేఁటి ప్రస్తుతపు వ్యవస్థలో వీనికెంత స్థానమున్నది. వీనిని మనమెంత ఆచరింపఁగలము. ఆచరింప వీలుకాని నేఁటి సంఘ వ్యవస్థలో వీని స్థానమెంత? అట్లయినపుడు ఇవి చెప్పుకొని లాభమేమి? కాని ఇవి తెలుఁగులో వ్రాసిన నావంటి అల్పుఁడేమి చేయుచున్నాఁడు. అనునవి సరియైన ప్రశ్నలు కావు. ఎట్లు జీవింపవలయును ఎట్లు జీవించినచో సర్వులకు శాంతి ఆనందము లుండును? అట్టిశాంతి యానందము పొందుటకు మరల మనమిప్పుడు ప్రయత్నము చేయవలదా? ఒకరినొకరు పీడించుకొని బలగలవారె ఒకరొకరి రక్తమును ఇట్లు త్రావవలసినదేనా? ఇంతకుమించి గత్యంతరము లేదా? బలవంతుఁడు బలహీనునికి జ్ఞాని అజ్ఞానికి ఆనందయుతుఁడు ఆనందహీనునికి ఏమియు సాయము చేయలేఁడా? ఒకవేళ అట్లు బలవంతులు బలహీనులను జ్ఞాని అజ్ఞానులను పీడించుచు తిన్నగా నడవక వారిని సరియైన విధముగాఁ బాలనిక్షే

వారికిఁ జీవిత కెట్టి స్థితిగలుగుటను విషయములు ఈ ధర్మ సూత్రములు బోధింప గలవు.

అందు సంఘమున కాదర్శప్రాయులై యుండఁగోరు వారికే ఎక్కువగా ధర్మములు చెప్పఁబడినవి, ఆదర్శప్రాయులు చిన్నగా నడవనిచో వారును వారినిబట్టి యితరులును పతితు లగుట సంభవించినది. సంభవించును అందు క్షత్రియాదులకు అందు ఎక్కువ ధర్మములు తెలుపఁ బడలేదు. చిన్నలు చిన్నగా నడవనిచో అది పెద్దలదే లోపము. విద్యార్థులు చిన్నగాఁ నడవనిచో అది గురువులదే లోటు. పూర్వ ధర్మశాస్త్రము లన్నిటిలో ఈ విషయములు విస్తరించి చెప్పఁబడెను. అందు దాయభాగము మొదలగునవియు చెప్పఁబడలేదు. అవి యన్నియు పూర్వ గ్రంథముల నుండి తెలియవలయును. అసలు మనస్సు గల మానవుఁ డనువాఁడు ఎట్లు ప్రవర్తించినచో సర్వజనులు శాంతి యానందములు పొందెదరు అన్నది ముఖ్య విషయము. దానికే ఇది వ్రాయఁబడినది. పరమేశ్వరుని యాశ్రయములు తెలిసిన, త్రికాలజ్ఞులైన, నిష్కాములైన లౌకికసుఖములు గోరని మహర్షులే వీనిని వ్రాసిరి. నిజమైన సుఖము అన్యగా దుఃఖమిశ్రితముగాని యానందము. దానికి తోడు ఈ ధర్మ సూత్రములలోఁ గలదు. మరి ఈ మహర్షులు చెప్పినదొకటి చేసినదొకటియుఁ గాదు. ఎవరి యందుఁగూడ వారికి పక్షపాత బుద్ధి లేదు. అట్టి నిష్పక్షపాత బుద్ధితోఁ జెప్పిన ధర్మములు తెలిసికొని ఆచరించి-మట్టి రాయి చెట్టు చీమ పక్షి జంతువు మనుష్యులు దేవులు ప్రజాపతి వఱకు అందఱు శాశ్వతానందమును జీవితమును పొందుదురుగాక.

12-12-72
హైదరాబాదు.

ఇట్లు
బుధ విధేయుఁడు
చర్ల గణపతి శాస్త్రి

వర్ణములలో విశేషము లేదు

కుటుంబములో చిన్నవారు చిన్న పనులు పెద్దవారు పెద్ద పనులు చేయుచున్నను వారు అనుభవించు ఫలము సమానముగనే యుండును. అట్లే ఏవర్ణముల వారైనను ఏపనినైనను ధర్మయుక్తముగా చేసినచో ఫలము సమానమె. పురుషసూక్తములో నాలుగు వర్ణములవారు-బ్రాహ్మణులు ముఖము నుండి క్షత్రియులు బాహువుల నుండి వైశ్యులు తొడలనుండి శూద్రులు పాదముల నుండి పుట్టినట్లు రూపకముగా చెప్పబడినది. ముఖము విద్యకు బాహువు పరాక్రమమునకు తొడలు ధనమునకు పాదములు సేవకు గుర్తు. అందుచే విద్యాపరాక్రమాదులచే సంఘసేవచేయు వారు బ్రాహ్మణాది నామములను పొందిరి. వారు తమ తమ ధర్మములు చేయుచున్నచో వారు సమానముగా ఉత్తమ లోకములను పొందుదురు, అని "స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః" స్వధర్మాచరణలో చావైనను మంచిదే అని గీతా వాక్యము చెప్పుచున్నది. సృష్టిక్రమము చెప్పుచున్నది. సృష్టిక్రమము చెప్పుచు బ్రాహ్మణులను సృజించినను బ్రహ్మ శక్తివంతము కాలేదని క్షత్రియులను వైశ్యులను శూద్రులను ధర్మమును సృజింపగా అది సర్వశక్తివంత మయ్యెనని (చూ. ఆర్షధర్మసూత్రము 8 పుట 21) ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. అసలు వర్ణములు ధర్మమాచరించు పద్ధతిని సూచించునవే. వానిలో ఎక్కువ తక్కువలు ఉచ్చనీచములు లేవు. దానిచే "నవిశేషో ఽస్తి వర్ణానాం సర్వం బ్రాహ్మ మిదం జగత్ బ్రహ్మణా పూర్వ సృష్టం హి కర్మణా వర్ణతాం గతం" (చూ. ఆర్షధర్మసూత్రములు 10 పుట. 2౬) వర్ణములలో విశేషము లేదు అంతయు బ్రహ్మమునకు సంబంధించినదే. బ్రహ్మచే పూర్వము సృష్టింపబడి వారి

వారి కర్మలచే వర్ణత్వమును పొందినది." అని భారతము చెప్పుచున్నది. అందుచే సర్వవర్ణములు ధర్మయుక్తములే గాని వేఱుగావు. అవి క్రమముగా మనుష్యుల యధర్మ ప్రవృత్తిచే వ్యవహారములో ఎక్కువగాను తక్కువగాను చూడఁబడినవి. కాని అది సరికాదు. శూద్రులు తక్కువ బ్రాహ్మణులు ఎక్కువవారు అని గీత శ్లోకాలు వక్కి చెప్పినది. ఎవ్వఁడైన తను వరే తన ధర్మమును సరిగా చేయనిచో వాడు నరకగామి యగును. సరిగా నడచినచో స్వర్గము పొందును. కావున సర్వవర్ణముల వారు తమ తమ స్వభావ నియతమైన కర్మల ద్వారా శరీరము పెంపు తగ్గులు లేకుండ తమ కర్మలను ధర్మయుక్తముగా నిష్కామ ప్రవృత్తితో చేయవలసియున్నది. అట్లుచేసి భేద భావములు లేకుండ సకల స్వర్గమోక్షములలో సమభాగు లవుదురుగాక.

ఇట్లు

చర్ల గణపతిశాస్త్రి

((•))

గ్రంథ సంకేతములు

భవి—భవిస్కంధము	ఆప—ఆపస్తంబుఁడు
గౌ—గౌతముఁడు	తైత్తి—తైత్తిరీయోపనిషత్తు
మను—మనుస్మృతి	విష్ణు—విష్ణుపురాణము
యాజ్ఞ—యాజ్ఞవల్క్యుఁడు	శివధర్మ—శివధర్మఖండము
బోధా—బోధాయనుఁడు	పరా—పరాశరస్మృతి
ఛాందో—ఛాందోగ్యోపనిషత్తు	నారద—నారదస్మృతి
సిద్ధాంత—సిద్ధాంత దర్పణము	అత్రి—అత్రిసంహిత
దక్ష—దక్షస్మృతి	యమ—యమస్మృతి

నిత్య మనంత మ నాద్యము
ప్రత్యంత జ్ఞేయ మఖిలలో కా శ్రియమున్
సత్యస్వరూప మవ్యయ
మత్యంతానందతత్త్వ మభయము గొలుతున్

తొలి నారాయణుఁ డాత్మరూపమున నెందున్ క్షీర
మబ్ధాప్తి లీలలకై అవయి పాలమీఁగడయుటల్
వ్యక్తాకృతిన్ గొంది నిర్మల మాకాశము, తందు గాలి,
జ్వలనం బాపై నటన్ నీరు, నందిల యుత్పన్నంబయి
జీవియై వెలుఁగు నాయాతన్ సదా మ్రొక్కెదన్,

నారాయణుఁ గురున్ దేవున్
దంద్రిన్ మ్రొక్కి వినమ్రతన్
వచింతు వార్ష ధర్మంబు
నే గణపతి నాముఁడన్.

ఆర్ష ధర్మ సూత్రాణి

ప్రథమోఽధ్యాయః

పఞ్చ ధర్మాః

1. సూ. అథాతః పురుష నిఃశ్రేయ సార్థం ధర్మజిజ్ఞాసా. (వసి 1. 1.)

వివ: లోకాః ధ్రియంతే అనేనేతి ధర్మః

2. సూ. జ్ఞాత్వా చానుతిష్ఠన్ ధార్మికః ప్రశస్యతమో భవతి లోకే, ప్రేత్యచ స్వర్గం లోకం సమనుశ్నుతే. (వసి. 1.2)

3. సూ. వేదో ధర్మమూలం (గౌ. 1. 1)

4. సూ. తద్విదాం చ స్మృతిశీలే (గౌ. 1. 2)

5. సూ. తదలాభే శిష్టాచారః ప్రమాణం (వసి 1. 4)

వివ: "వేదస్స్మృతిః సదాచారః స్వస్యచప్రియమాత్మనః
ఏత చ్చతుర్విధం ప్రాహుః సాక్షాద్ధర్మస్య లక్షణం.

విద్వద్భిఃసేవితః సద్భి ర్నిత్య మద్వేషరాగిభిః
హృదయే నాభ్యను జ్ఞాతోయో ధర్మస్తం. నిబోధత
(మను. 2. 1?)

సమ్యక్సంకల్పజః కామో ధర్మమూలమిదం స్మృతం.
(యాజ్ఞ్య ఉపోద్ఘాత 7)

ఆర్ష ధర్మ సూత్రములు

మొదటి అధ్యాయము

వర్ణ ధర్మములు

1 సూ. మఱియింక స్త్రీపురుషుల మోక్షసిద్ధికై ధర్మజిజ్ఞాస చేయఁబడుచున్నది.

వివ: లోకములు దీనిచే ధరింపఁబడును గాన ధర్మమని వ్యుత్పత్తి.

2 సూ: తెలిసికొని యాచరించుచు ధార్మికుఁడు లోకమున మిక్కిలి ప్రశంసింపఁదగినవాఁడగును. చనిపోయియు స్వర్గలోకము నొందును. (వసి. 1. 2)

3 సూ. వేదము ధర్మమునకు మూలము. (గౌ. 1. 1)

4 సూ. వేదవేత్తల స్మృతులు శీలము ధర్మమునకు మూలము, (గౌ. 1. 2)

5 సూ. అవి లభించనపుడు శిష్టుల యాచరణమే ప్రమాణము. (వసి 1. 4)

వివ:_ వేదము, స్మృతి, సదాచారము, తన యాత్మకు ప్రియమైనది అని నాలుగు విధములుగ ధర్మలక్షణము చెప్పుదురు అని మనుస్మృతి 1. 127. ద్వేష రాగములులేని విద్వాంసులైన సత్పురుషులచే సేవితమై హృదయముచే అనుజ్ఞ యివ్వఁబడినది ధర్మమని దెలిసికొనుఁడు. (మను. 2. 1) సత్సంకల్పమువలనఁ గలిగిన కోరికయుది యంతయు ధర్మమునకు మూలము. (యాజ్ఞ. ఉపోద్ఘాత. 7)

చోదనా లక్షణోఽర్థో ధర్మః ఇతి మీమాంసకాః

శ్లో॥ శ్రేయః సాధనతా హ్యేషాం
(విషాం=ద్రవ్యక్రియాగుణాదీనాం) నిత్యం వేదాత్ప్ర
తీయతే
తాద్రూప్యేణచ ధర్మత్వం తస్మాన్నేంద్రియగోచర
ఇతి భాట్టాః

స్వర్గాదిఫలసాధన భూతం కార్యనియోగా
పూర్వశబ్దై రుచ్యమానో ధర్మ ఇతి ప్రాభాకరాః

కృతేతు మానవాః ప్రోక్తాస్త్రేతాయాం గౌతమాః
స్మృతాః ద్వాపరే శంఖలిఖితాః
కలౌ పారాశరా మతాః ఇతి సామాన్యతయా కథితం,

6 సూ. శిష్టః పున రకామాత్మా. (వసి. 1. 5)

7 సూ. శిష్టాః ఖలు విగతమత్సరా నిరహంకారాః కుంభీ ధాన్యా అలోలుపా దంభదర్పలోభమోహక్రోధ వర్జితాః
(బౌ. 1. 1. 5)

8 సూ. తదభావే దశావరా పరిషత్. (బౌ. 1. 1. 7)

9 సూ. చాతుర్వైద్యం వికల్పీ చ అంగవిద్ధర్మపాఠకః ఆశ్ర మస్థా స్త్రయో విప్రాః పర్షదేషా దశావరా. (బౌ. 1. 1. 3)

వివ:- చతుర్వేదవిదః. వికల్పీ. మీమాంసకః, ధర్మపాఠకః
బ్రహ్మచారీ, గృహస్థః, వానప్రస్థః, ఏతేదశ.

10 సూ. పంచవాస్యు స్త్రయోవాస్యు రేకో వాస్యాద నిందితః ప్రతివక్తా తు ధర్మస్య నేతరేతు సహస్రశః (బౌ 1. 1. 9)

వేదవాక్యవిహితమైనది ధర్మమని మీమాంసకులు. ఈ ద్రవ్య గుణ క్రియాదులు శ్రేయస్సునకు సాధనము అనుసంగతి వేదము వలనఁ దెలియుచున్నది. వేదరూపముగా అవి ధర్మములు గాన అవి యింద్రియములకు గోచరము కావు. అని భాట్టులు. స్వర్గాది ఫలములకు సాధనములై కార్యము నియోగము అపూర్వము అను శబ్దములచే చెప్పఁబడినది ధర్మము అని ప్రాభాకరులు. కృతయుగమున మనుధర్మము త్రేతయందు గౌతమ ధర్మము అని ప్రాభాకరులు. కృతయుగమున మను ధర్మము త్రేతయందు గౌతమ ధర్మము. ద్వాపరమున శంఖ లిఖితులు చెప్పిన ధర్మము. కలియుగమున పరాశరుడు చెప్పినదిధర్మము అనునది సామాన్యవచనము.

6 సూ. శిష్టుఁడనఁగాఁగోరికలులేనివాఁడు. (వసి.1. 1. 5

7 సూ. మాత్సర్యము. అహంకార, కులోత్కర్షము, అడంబరము, గర్వము, లోభము, మోహము, కోపము లేనివాడును పది దినములకు వలసిన ధాన్యముగలవారును శిష్టులు. (బౌ. 1, 1. 6)

8 సూ. అట్టి శిష్టులు లేనిచో దశావరపరిషత్తే ధర్మమునకు మూలము. (బౌ. 1. 1. 7)

9 సూ. నాలుగు వేదములు తెలిసినవారు, 4 మీమాంసా శాస్త్రజ్ఞులు, 5 వేదషడంగవేత్తలు. 6 ధర్మశాస్త్రపాఠకులు. 7 బ్రహ్మచారి, 8 గృహస్థు 9 వానప్రస్థుఁడు 10 ఈ పదిమంతోఁ గూడినది దశావర పరిషత్తు అనఁబడు. [బౌ 1, 1. 8]

10 సూ. అయిదుగురుగాని ముగ్గురుగాని లేకపోయినయెడల ఒక్కఁడుగాని ధర్మమును జెప్పఁగలఁడు. ఇతరులు వేలకొలఁది మందిగూడఁ జెప్పలేరు. [బౌ. 1. 1. 9]

6

11 సూ. అగృహ్యమాణకారణో ధర్మః [వసి. 1, 7.]

సర్వేషామపి కారణాని సంతి, తథాఽపి తే స్పష్టతయా నగృహ్యంతే, తస్మాత్ అగృహ్యమాణ ఇత్యుక్తం, యథా అవిద్యమాన ఇతి.

శ్లో॥ ధర్మంజిజ్ఞాసమానానాం ప్రమాణం ప్రథమంశ్రుతిః
ద్వితీయం ధర్మశాస్త్రంతు తృతీయంలోకసంగ్రహః
[భార, అనుశాసనిక]

శ్లో॥ యోఽవమన్యేత తేమూలే హేతుశాస్త్రాశ్రయాద్ద్విజః
స సాధుభి ర్బహిష్కార్యో నాస్తికో వేదనిందకః
[మను 2. 11]

12 సూ. బ్రహ్మపురోహితం రాష్ట్రమృధ్నోతి (వసి. 19. 4)

ఆ సముద్రాత్తు వై పూర్వాదాసముద్రాత్తు పశ్చిమాత్
తయోరేవాంతరం గిర్యోరార్యావర్తం విదుర్బుధాః
మను. (2. 22)

13 సూ. తస్మిన్ దేశే యే ఆచారాస్తే సర్వత్ర ప్రత్యేతవ్యాః (వసి. 1. 9)

14 సూ. గంగాయమునయో రంతరేప్యేకే. (వసి 1. 10)

15 సూ. యావద్వా కృష్ణమృగో విచరతి తావద్బ్రహ్మవర్చసమిత్యన్యే. (వసి. 1. 14)

16 సూ. దృష్టో ధర్మవ్యతిక్రమః (గౌ. 1. 3)

11 సూ. ధర్మము కారణములచే గ్రహింపఁదగినదిగాదు. (వసి 1. 6.)

విశ:_ అన్నిటికి కారణములుండును గాని సరియైన కారణములను ఊహింపక తప్పుకారణములచే తప్పు నిర్ణయింతుము గాన గ్రహింపఁదగినది కాదు అనియేగాని కారణములు లేనిది అని చెప్పఁబడలేదు. ధర్మము తెలిసికొనఁగోరు వారికి మొదటిప్రమాణము శ్రుతి (వేదము) రెండవది స్మృతి (ధర్మశాస్త్రము) మూఁడవది లోకుల యుక్తమైన ఆచారము. ఎవఁడైతే హేతుశాస్త్రమును తర్కము ననుసరించి శ్రుతులను స్మృతులను అవమానించునో అట్టి వేదనిందకుఁడైన నాస్తికుని సాధువులు బహిష్కరింపవలెను.

12 సూ. బ్రహ్మవేత్త పురోహితుఁడు (పంచాంగుడు) గా నున్న రాజ్యము వృద్ధి పొందును. (వసి. 1. 14)

సూ. తూర్పు సముద్రము. పడమర సముద్రము, వింధ్య హిమవత్పర్వతములు వానికి మధ్యమున్న ప్రదేశము ఆర్యావర్త మందురు. (మను. 2. 22)

13 సూ. ఆ దేశమందలి ధర్మములు ఆచారములు అన్ని దేశము లందును గ్రహింపఁదగినవి (వసి. 1. 8.)

14 సూ. గంగాయమునల మధ్యమున్న ధర్మములను గ్రాహ్యములని కొందరు. (వసి. 1. 10.)

15 సూ. కృష్ణమృగము ఎంతవఱకు సంచరించునో అంత వఱకు బ్రహ్మవర్చస్సుగల దేశమని మఱికొందరు (వసి 1. 14.)

16 సూ. వేదవేత్తలలో ధర్మవైరుద్ధ్యము చూడఁబడినది. (గౌ. 1. 3)

17 సూ. సాహసం చ మహతాం (గౌ. 1. 4.)

వివ:- మహతాం సాహసకర్మ ధర్మమూలం న భవతీత్యర్థః

18 సూ. న తు దృష్టార్థేఽవరదౌర్బల్యాత్ (గౌ. 1. 5.)

వివ:- దృష్టప్రయోజన విషయే నిష్కృష్టప్రయోజనత్వాత్ తేషాం శీలం ధర్మమూలం న భవతి

19 సూ. తుల్య బలవిరోధే వికల్పః (గౌ. 6)

వివ:- తుల్య బలశ్రుత్యాది వాక్యానాం పరస్పర విరోధే వికల్పః స్యాదిత్యర్థః

20 సూ. తద్య ఇహ రమణీయచరణా అభ్యాశో హ యత్తే రమణీయాం యోనిమాపద్యేరన్ బ్రాహ్మణయోనిం వా క్షత్రియయోనిం వా వైశ్యయోనిం వాథ య ఇహ కపూయచరణా అభ్యాశో హ యత్తే కపూయాం యోనిమాపద్యేరన్ శ్వయోనిం వా సూకరయోనిం వా చండాలయోనిం వా. (ఛాందో 5 ఖ. 10 5 7)

బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్. బాహూ రాజన్యః కృతః ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత
(పురుషసూక్తము. పరి. 4. 2.)

21 సూ. బ్రహ్మ వా ఇదమగ్ర ఆసీదేకమేవ తదేకం సన్న వ్యభవత్
(బృహదారణ్యక 1. 4 11)

తచ్ఛ్రేయోరూపమత్యసృజత క్షత్రం .... స నైవ వ్యభవత్ స విశమసృజత .... స నైవ వ్యభవత్ స శౌద్రం వర్ణమసృజత.

17 సూ. గొప్పవారి ప్రవర్తనలో నిరంకుశతయుఁ గన్పట్టుచున్నది. (గౌ. 1. 4)

వివ:_ గొప్పవారిదైనను వారి నిరంకుశ ప్రవర్తన ధర్మమునకు మూలముగాదని భావము.

18 సూ. కనిపించు ప్రయోజనముల విషయమున నిత్యష్టులకు దౌర్బల్యముండుటవలన వారి శీలము ధర్మమునకు మూలముగాదు. (గౌ 1. 5)

19 సూ. సమానబలముగల శ్రుత్యాది వాక్యములకు పరస్పరము విరోధము గలిగినప్పుడు వికల్పవిధానము గలుగునని తెలియునది. (గౌ. 1. 6)

ఎవరైతే పవిత్రమైన ఆచరణగలవారో వారు జన్మమ బ్రాహ్మణ జన్మమో, క్షత్రియ జన్మమో, వైశ్య జన్మమో పొందుదురు. చెడ్డ ఆచరణను జేయువారు నీచజన్మను, కుక్క జన్మనో, పందిజన్మనో, చండాలజన్మనో పొందుదురు,

(ఛాందో 4. 10. 5.)

20 సూ. ఈ పరమేశ్వరుని ముఖము బ్రాహ్మణుఁడు, బాహువులవల్ల క్షత్రియుఁడు పుట్టెను. వైశ్యుఁడు అతని తొడలు పాదములవల్ల శూద్రుఁడు పుట్టెను. [పురుష సూ.

21 సూ. ఈ బ్రహ్మమొక్కటే మొదట నుండెను. అదొక్కటే సర్వకర్మలను జేయఁజాలనిదయ్యెను.

[బృహదారణ్యక 1. 11.]

పిదప తేజోరూపమైన క్షత్రియ జాతిని పుట్టించెను.... అదియుఁ జాలనిదయ్యెను....పిదప ఆ బ్రహ్మము వైశ్యజాతిని పుట్టించెను.... అదియుఁ జాలనిదయ్యెను. అప్పుడది శూద్రజాతిని పుట్టించెను. అప్పుడది శక్తిగలదయ్యెను.

పూషణ, మయంపై, పూషా ఇయం హీదం సర్వం పుష్యతి యదిదం కించ [1. 4. 14]

22 సూ. తదేతద్బ్రహ్మక్షత్రం విట్ శూద్రః
[బృహదారణ్యక 4. 1. 16]

వివ:- "న విశేషోఽస్తి వర్ణానాం సర్వం బ్రాహ్మ మిదంజగత్.
బ్రహ్మణాపూర్వ సృష్టంహి కర్మభిర్వర్ణతాంగతం."
[భార]

చాతుర్వర్ణ్యంమయా సృష్టంగుణకర్మవిభాగశః
భగవద్గీత]

23 సూ. దేశధర్మ, జాతిధర్మ, కులధర్మాన్. శ్రుత్యభావా దబ్రవీన్మనుః [వసి. 1. 16]

24 సూ. చత్వారోవర్ణా బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యశూద్రాః
[వసి. 2. 1)

25 సూ. గుణేభ్యో భేదో జాతి క్రియాకాలానాం.
(సిద్ధాంత. 1. 4. 12)

వివ:- శుద్ధసత్త్వస్య బ్రాహ్మణః, సత్త్వప్రకృతయః ప్రాధాన్యేన క్షత్రియః, తమోగుణాశ్రయరజః ప్రాధాన్యేన వైశ్యః రజోగుణాశ్రయతమః ప్రాధాన్యేన శూద్రోజాయతే. కాల, కృతః త్రేతా, ద్వాపర కలియుగా.

ఈ భూమియే పూత, ఇక్కడ పిడ్డై తే కలదో అది అగ్ని లోని పోషించును. [ఋగ్వే. 1. 414]

12 సూ. ఈవిధముగా బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు వైశ్యులు, శూద్రులు గలిగిరి. (బృహ 4. 1. 16)

వివ:- "వర్ణములలో విశేషమేమియు లేదు. ఈ జగమంతయు బ్రహ్మచే సంబంధించినది. బ్రహ్మచే పూర్వము ఒకటిగా సృజింపబడి వాని వాని కర్మలచే వర్ణభేదము పొందెను. [భార. శాంతి 188]

"వానివాని గుణకర్మల విభాగమును బట్టి నాలుగు వర్ణములు నాచే సృజింపబడెను." [భగవద్గీత]

13 సూ. దేశధర్మములను గూర్చి, జాతి ధర్మములను గూర్చి కులధర్మములను గూర్చి శ్రుతి చెప్పకపోవుటవలన వానిని మనువు చెప్పెను. [మను. 1. 18]

14 సూ. బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు అని వర్ణములు నాలుగు. [వసి. 2. 1]

15 సూ. గుణములనుబట్టి జాతికి, క్రియకు కాలమునకు భేదము గలుగును. [సిద్ధాంతము 1. 4. 12]

వివ:- శుద్ధసత్త్వగుణముచేత బ్రాహ్మణుడును, సత్త్వమునకు ఆశ్రయమగు రజోగుణము ప్రధానముగా నుండుటచే క్షత్రియుడును. తమోగుణమునకు ఆశ్రయమగు రజోగుణము ప్రధానముగా నుండుటచే వైశ్యుడును రజోగుణమునకు ఆశ్రయమగు తమోగుణము ప్రధానముగా నుండుటచే శూద్రుడును నవుదురు. కాలము కృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగములు. అని నాలుగు విధములు,

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యస్త్రయో వర్ణా ద్విజాతయః
చతుర్థ ఏకజాతిస్తు శూద్రో నాస్తి తు పంచమః

[మను. 10. 4]

సంకీర్ణజాతీనా మశ్వతర వన్మాతాపితృ వ్యతిరిక్త జాత్యంతరత్వా న్న వర్ణత్వం, తేనహి శూద్రాత్ బ్రాహ్మణ్యాం జాతో చండాలస్తు సంకీర్ణజాతిః నతు పంచమ ఇతి భావః.

శూద్రాద్వైశ్యాయాం మాగధః క్షత్రియాయాం క్షత్తా బ్రాహ్మణ్యాం చండాలః [బౌ. 1. 9. 8]

26 సూ. త్రయోవర్ణా ద్విజాతయో బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యాః (వసి. 2. 2)

27 సూ. తేషాంమాతురగ్రేఽధిజననం ద్వితీయం మౌంజీబంధనం (వసి. 2. 3)

28 సూ. తత్రాస్య మాతా సావిత్రీ పితా త్వాచార్య ఉచ్యతే. (వసి. 2. 4)

29 సూ. వేదప్రదానాత్పితేత్యాచార్యమాచక్షతే. (వసి. 2. 5)

30 సూ. ద్వయము వై హ పురుషస్య రేతో బ్రాహ్మణ స్యోర్ధ్వంనాభే. రర్వాచీన మన్యద్య దూర్ధ్వంనాభే స్తేనాఽస్యౌరసీ ప్రజా జాయతే. (వసి. 2. 7)

బ్రాహ్మణుఁడు, క్షత్రియుఁడు వైశ్యుఁడు అను మూఁడు వర్ణములవారు ద్విజాతులు; నాల్గవవాఁడైన శూద్రుఁడు ఒకేజాతి గలవాఁడు. పంచముఁడు అనువాఁడైకి లేఁడు.

వివ:- బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు వైశ్యులు అనువారిని ద్విజాతులు అనఁగా ద్విజులందురు. నాల్గవవాఁడగు శూద్రుఁడు ఏకజాతిగల వాఁడె, అయిదవజాతి లేదు అని మనుస్మృతి (10 అ. 4 శ్లో) సంకరజాతులు తల్లిదండ్రులజాతివారే గాని యన్యజాతివారు గారు కనుక శూద్రునివలన బ్రాహ్మణస్త్రీయందుఁ బుట్టిన చండాలుఁడనువాఁడు సంకరజాతివాఁ గాని యయిదవజాతివాఁడు గాఁడు.

శూద్రునినుండి వైశ్యస్త్రీయందు మాగధుఁడు, క్షత్రియస్త్రీయందు క్షత్త, బ్రాహ్మణస్త్రీయందు చండాలుఁడును గలుగుదురు. (బోధ. 1. 9. 6.)

26 సూ. బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు వైశ్యులు అను ముగ్గురు ద్విజులనఁబడుదురు. వసి 2. 2.)

27 సూ వారికి మొదటిజన్మ తల్లిగర్భమువల్లను రెండవ జన్మ మౌంజీబంధనము (జ్ఞానోపదేశసంస్కారము) వల్లనగును. (వసి. 2. 3)

సూ ఆ మౌంజీ బంధనమందు ఇతనికి తల్లి సావిత్రీ దేవతోపాసనయును తండ్రి యాచార్యుఁడనియు అనఁబడు. (వసి, 2 4)

29 సూ, వేదముఁ జదివించుటవల్ల నాచార్యుని దండ్రి యందురు. (వసి 2. 5)

30 సూ. బ్రాహ్మణుని వీర్యము రెండువిధములుగానున్నది. నాభికిఁ పైని మొదటిది. నాభికిఁ గ్రిందటి రెండవది నాభికిఁ పైనున్న వీర్యముచే ఆహారస సంతానము గలుగును. (వసి, 2. [illegible])

31 సూ. యదుపనయతి జనన్యాం జనయతి, యత్సా
ధూకరోతి.
(వసి. 2. 8)

32 సూ. తస్మాచ్ఛ్రోత్రియ మనూచాన మప్రజోసితి న
వదంతి.
(వసి. 2. 10)

33 సూ. అథ యదర్వాచీనం నాభే స్తే నహ్యస్యారసి
ప్రజా జాయతే.
(వసి. 2. 8)

34 సూ. నహ్యస్య విద్యతే కర్మ కించి దామౌంజీ బంధ
నాత్ వృత్త్యా శూద్రసమో జ్ఞేయో యావద్వేదే న జాయతే.
(హారీతోదాహరణము. వసి. 2. 12)

35 సూ. జన్మనా జాయతే శూద్రః కర్మణా జాయతే ద్విజః
(వసి. 2. 14)

36 సూ. విద్యాహవై బ్రాహ్మణ మాజగామ గోపాయ
మాం. శేవధిస్తేఽహమస్మి, అసూయకా యాఽనృజవేఽయ
తాయ నమాంబ్రూయా. వీర్యవతీ తథాస్యామ్
(నిరుక్తం. 68 పుట)

37 సూ. విజ్ఞాయ తేహి త్రిభిః ఋణైః ఋణవాన్
బ్రాహ్మణో జాయతే
(వసి. 11. 12)

యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్యో బ్రహ్మచర్యేణ
ఋషిభ్యః ఇత్యేష వా అనృణో యజ్వా పుత్రో బ్రహ్మచర్య
వానితి
(వసి. 11. 47)

31 సూ. తల్లి కనిన పిదప బ్రహ్మోపదేశమునకై తన యొద్దకుఁ దెచ్చితొన్నదియుఁ దెచ్చి సాధువుగా నొనర్చినది యునగు సంతానము ఆసారన సంతానము. (వసి. 1. 8.)

32 సూ. తనుక వేదము ఆదివించు శ్రోత్రియుని సంతానము లేనివాఁడవు అని పలుకరు. (వసి. 1. 10)

33 సూ. మఱి యింక నాపికిఁ గ్రిందిపీర్యముచే కొరక సంతానము గలుగుచున్నది. (వసి. 2. 6)

34 సూ. మౌంజీబంధనమువఱకు బ్రాహ్మణునికి మఱియే కర్మయులేదు. వేదోపదేశరూపమగు జన్మ లేనంతవఱకు శూద్రసముఁడని తెలియఁదగు.

(హారీతుఁడు వసి. 2. 12)

35 సూ. జన్మచే శూద్రుఁడును కర్మచే ద్విజుఁడుగను మనుజుఁడుండును.

36 సూ. విద్యబ్రాహ్మణుని యొద్దకు వచ్చి నన్నుఁ గాపాడుము నీకు నేను నిధివంటిదానను, అసూయ, వక్రత్వము, గలవానికిని నియమరహితునికిని నన్ను ఉపదేశింపకుము అసూయాదులు లేనివారికి ఉపదేశించినట్లయినచో నేను వీర్యవంతురాలనై యుందును అనియనెను.

37 సూ. బ్రాహ్మణుఁడు మూఁడు ఋణములతోఁ గూడఁ బుట్టునని తెలియుచున్నది.

సూ. యజ్ఞముచే దేవఋణమునుండి సంతానముచే పితృ ఋణమునుండి బ్రహ్మచర్యముచేత ఋషి ఋణమునుండి విడును. ఇట్లు ఇతఁడు ఋణములేనివాఁడై యజ్వయై పుత్రవంతుఁడై బ్రహ్మచర్యము గలవాఁడగును. (వసి. 11. 47)

16

38 సూ. షట్కర్మాణి బ్రాహ్మణస్య (వసి. 2. 19)

39 సూ. స్వాధ్యాయాధ్యయన, మధ్యాపన యజనం యాజనం దానం ప్రతిగ్రహశ్చేతి. (వసి. 2. 20)

వివ:- స్వాధ్యాయాధ్యయనం = వేదాధ్యయనం. జ్ఞానబోధక గ్రంథాధ్యయనంచ.

40 సూ. యోగస్తపోదానం సత్యం శౌచందయాశ్రుతం విద్యావిజ్ఞానమాస్తిక్య మేతద్బ్రాహ్మణ లక్షణం. (వసి. 6. 20)

శ్లో॥ శమోదమః తపశ్శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవచ,
జ్ఞాన విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మస్వభావజం.
(గీత. 18. 42)

శౌర్యంతేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధేచాప్యపలాయనం.
దాన మీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రకర్మ స్వభావజం.
(గీత 18. 43)

కృషిగోరక్షవాణిజ్యం వైశ్యకర్మ స్వభావజం.
పరిచర్యాత్మకంకర్మకం శూద్రస్యాపిస్వభావజం.
(గీత 18. 44)

38 సూ. బ్రాహ్మణుఁడు చేయవలసిన కర్మలారు.
(వసి. 2-18)

39 సూ. స్వాధ్యాయాధ్యయనము, వేదముల అధ్యయనము చేయించుట, యాగము చేయుట, యాగముచేయించుట, దానముచేయుట, దానము చేసినదానిని ప్రతిగ్రహించటయును.

వివ:- స్వాధ్యాయాధ్యయనము = వేదాధ్యయనము, జ్ఞాన బోధక గ్రంథాధ్యయనమును.

40 సూ. యోగము, తపస్సు బహిరింద్రియనిగ్రహము, దానము, సత్యము, శుచి, దయ వేదశాస్త్రాదిపఠనము, విద్య, విజ్ఞానము, ఆస్తికత్వము ఈ గుణములు గలిగియుండుటయె బ్రాహ్మణుని లక్షణము. (వసి. 6-20)

వివ :- అంతరింద్రియనిగ్రహము, బహిరింద్రియనిగ్రహము, శుచి, ఓర్పు, ఋజుత్వము, జ్ఞానము, జ్ఞానపూర్వకాచరణము, ఆస్తికత్వము ఇవి స్వభావసిద్ధమగు బ్రాహ్మణకర్మలు, శౌర్యము తేజస్సు, సమర్థత, యుద్ధములో పారిపోకుండుట, దానము ఈశ్వరభావము, ఇవి స్వభావసిద్ధమగు క్షత్రియకర్మలు. వ్యవసాయము, గోరక్షణ వర్తకము ఇవి స్వభావసిద్ధమైన వైశ్య కర్మలు. సేవారూపమైన వృత్తి స్వభావసిద్ధమగు శూద్రకర్మ.
(గీత. 18, 42, 43, 44.)

41 సూ. త్రీణి రాజన్యస్య (వసి. 2, 21)

42 సూ. అధ్యయనం యజనందానంచ, శస్త్రేణ ప్రజా పాలనం స్వధర్మస్తేన జీవేత్. (వసి. 2, 22)

43 సూ. ఏతాన్యేవ త్రీణి వైశ్యస్య కృషిర్వాణిజ్యం పాశు పాల్యం కుసీదంచ (వసి. 2, అ. 23)

44 సూ. ఏతేషాం పరిచర్యా శూద్రస్య. (వసి. 2, 24)

45 సూ. అనియతా వృత్తిః (వసి. 2, 25)

46 సూ. బ్రాహ్మణస్యాధికాః ప్రవచనయాజనప్రతిగ్రహాః (గౌ. 8, 2)

47 సూ. బ్రాహ్మణాతిక్రమో నాస్తి విప్రే వేదవివర్జితే జ్వలంత మగ్నిముత్సృజ్య నహి భస్మని హూయతే. (వసి. 2, 11)

48 సూ. యే శాంతదాంతాః శ్రుతిపూర్ణకర్ణా, జితేంద్రియాః ప్రాణివధాన్నివృత్తాః ప్రతిగ్రహే సంకుచితాగ్రహస్తాస్తే బ్రాహ్మ ణాస్తారయితుం సమర్థాః (వసి. 6, 21)

సేవాశ్వవృత్తిరాఖ్యాతా తస్మాత్తాం పరివర్జయేత్ (మను 14,6)

సూ. ద్విజానాం కృష్యాదిరూపస్వతంత్రా వా వృత్తిః వరం న తు శ్వవృత్తిః కదాపిచ.

వేదః కృషి వినాశకః కృషిర్వేదవినాశకః (మను. 98)

49 సూ. రాజ్ఞోఽధికం రక్షణం సర్వభూతానాం.(గౌ.9,7

41 సూ. క్షత్రియుడు చేయవలసిన కర్మలు మూడు(వసి2, 21)

42 స్వాధ్యాయముచదువుట, యాగముచేయుట,దానము చేయుటయును, శస్త్రముతోఁ బ్రజలను పాలించుట యతనికి స్వధర్మము దానివలన క్షత్రియుడు జీవింపవలెను,(వసి,2,22)

43 సూ, పై మూఁడే వైశ్యుడు చేయవలసిన కర్మలు, వ్యవసాయమును, వర్తకము, పశువులను పాలించుట, ధనము వడ్డికిచ్చుటయు అనునవిఁ గూడ,

44 సూ శూద్రుడు వీరికి పరిచర్య చేయవలయును(వసి, 224)

45 సూ శూద్రునికి నియమితమగు వృత్తిలేదు(వసి 2,25

46 సూ మిగిలినవారికంటె బ్రాహ్మణునికి వేదముఁజెప్పుట యాగము చేయించుట, దానము ప్రతిగ్రహించుట యనునవి యధికము (గౌ 9, 2)

సూ స్వాధ్యాయముమువలని బ్రాహ్మణుని విషయమున ఆ బ్రాహ్మణుని నతిక్రమించిన దోషము గలుగదు మండుచున్న యగ్నిని విడిచి వట్టి బూడిదలో హోమము చేయరుగదా (వసి 3, 11)

48 సూ. శమదమసంపన్నులు, వేదవిదులు, హింస చేయనివారును, దానము బ్రతిగ్రహించుటలో సంకోచము గలవారు నగు బ్రాహ్మణులు తరింపఁజేయు సమర్థులు (వసి 6, 12)

సేవావృత్తిని శుక్కవృత్తి యందురు, కనుక దానిని వర్జింపవలెను (మను 4, 6)

సూ ద్విజులు వ్యవసాయము మొదలగు స్వతంత్ర వృత్తిని జేయుట మంచిది, కాని శ్వవృత్తి శుక్కవృత్తి యెన్నటికిఁ గూడదు

వేదము కృషిని నశింపఁ జేయును కృషి వేదమును నశింపఁజేయును

49 సూ సర్వప్రాణులను రక్షించుట యను కర్తవ్యము ఇతర వర్ణములకంటె నధికమైనది (గౌ 9, 7)

50 సూ న్యాయ్యదండత్వం (గౌ 8, 8)

51 సూ బిభృయాద్బ్రాహ్మణాన్ శ్రోత్రియాన్ (గౌ 8, 9)

52 సూ సంగ్రామే సంస్థాన మనివృత్తిశ్చ (గౌ 8, 15)

53 సూ నకర్ణిభిర్నదిగ్ధైః ప్రహరేత్ (బో 1, 5, 10)

54 సూ భీత, మత్త, ఉన్మత్త, ప్రమత్త, విసన్నాహస్త్రీ, బాల, వృద్ధ బ్రాహ్మణైర్న యుధ్యేతాన్యత్ర ఆతతాయినః (బో 1 5 11)

వివ:- విసన్నాహ = కవచాదివర్జితాః

55 సూ అహింసయైవభూతానాం కార్యం శ్రేయోఽను శాసనం వాక్చైవ, మధురా, శ్లక్ష్ణా, ప్రయోజ్యా ధర్మమిచ్ఛతా (మను, 2, 159)

56 సూ పరంతు అహింసాప్రయోగే క్షమా, నిర్భయతా కార్యకుశలతా ప్రేమాద్యాగ్న్య బలసాధనానిసుఖ్యాని,

57 సూ విప్రాణాం జ్ఞానతో జ్యైష్ఠ్యం క్షత్రియాణాంతు వీర్యతః వైశ్యానాంధాన్యధనతః శూద్రాణా మేవ జన్మతః (మను, 2, 155)

58 సూ వరంస్వధర్మో విగుణః నపారక్యః స్వనుష్ఠితః పర ధర్మేణ జీవన్హి సద్యః పతతి జాతితః (మను, 11 97)

50 సూ. అపరాధులను దండించునప్పుడు ధర్మము తప్పరాదు. (గౌ. 9, 6)

51 సూ. రాజులు వేదవిదులగు బ్రాహ్మణులను భరింపవలెను. (గౌ. 9, 9)

52 సూ యుద్ధమునందుండి వెనుక తిరుగరాదు(గౌ.9,15)

53 సూ కర్ణాకారముగలశస్త్రములతోను విషాదులుపూయఁబడిన యస్త్రములతోను గొట్టరాదు. (బౌ. 1,5,10)

54 సూ ఆతతాయులైనప్పుడు దక్క భయపడిన వారితోను, పిచ్చివారితోను, పారఁబడినవారితోను కవచాదులు ధరింపనివారితోను యుద్ధము చేయరాదు. (బౌ. 1,5,11)

55 సూ. ప్రాణులను పాలించుటలో అహింసచేతనే కార్యము నెఱవేర్పవలెను. ధర్మము గోరువాఁడు మధురమైన మెత్తని మాటలనే ప్రయోగింపవలెను. (మను. 1,159)

56 సూ. కాని శ్రీహింసను ప్రయోగించునపుడు ఓర్పు, నిర్భయత్వము, కార్యములందు నేర్పు, ప్రేమ మొదలగు నాత్మబల సాధనములు ముఖ్యము.

57 సూ. బ్రాహ్మణులు జ్ఞానమువల్ల శ్రేష్ఠులు, క్షత్రియులు పరాక్రమమువల్ల శ్రేష్ఠులు, వైశ్యులు ధన ధాన్యముల వల్ల శ్రేష్ఠులు, శూద్రులు జన్మవల్లనే శ్రేష్ఠులు (మను. 2,155)

58 సూ. చక్కఁగా ననుష్ఠింపఁబడిన పరధర్మముకంటె స్వధర్మము శ్రేష్ఠము. పరధర్మముచే [వృత్తి] జీవించువాఁడు వెంటనే తనజాతి నుండి పతితుఁడగును. (మను. 11,97)

శమదమాదిగుణ విశిష్ట బ్రాహ్మణాది కులజాతానాం బ్రాహ్మణత్వాది సంపాదనమే మహానవకాశస్తస్మాత్ లోకాచార వశాచ్ఛ పురాణాదిషు జన్మనా జాతి వ్యవహారోఽక్రియత నతు జన్మ నైవేతి భావః. జీవికా సంపాదనంతు పరవృత్త్యా న కర్తవ్యం.

59 సూ. నోన్మేషశ్చేత్స్వ వృత్తి రన్యజాతీయాః
(సిద్ధాంతదర్శన. 1,4,14)

యస్యయల్లక్షణం ప్రోక్తం పుంసో వర్ణాభివ్యంజకం
యదన్యత్రాపి దృశ్యేత తత్తేనైవ వినిర్దిశేత్.
(భాగవత. 7స్కం. 11 అ. 35శ్లో.)

వివ:- బ్రాహ్మణస్య శమాదేః క్షత్రియస్య శౌర్యాదేః, వైశ్యస్య కృష్యాదేః, శూద్రస్య సేవాదేః స్ఫురణం న చేత్తర్హి తే భిన్న జాతీయా భవంతి, శమాద్యస్ఫూర్తౌ శౌర్యాది స్ఫురణం చేత్తర్హి బ్రహ్మకులోత్పన్నోపి క్షత్రియజాతీయః యదిపునః శౌర్యాద్యస్ఫూర్తౌ శమాదిస్ఫురణం తర్హి క్షత్రియకులోత్పన్నోపి బ్రాహ్మణజాతీయః, ఏవం వైశ్యశూద్రయోరపి బోధ్యం. వృత్తిస్థమపి చండాలం తం దేవా బ్రాహ్మణం విదుః అతఏవ విశ్వంభిత బ్రహ్మవృత్తానాం వసిష్ఠాదిభిః పరీక్షితానాంగాధేయసుతాదీనాం భిన్నజాతీయానామపి పురా బ్రాహ్మణత్వ మలంకృత మాసీదితి ఇతిహాసః సంగచ్ఛతే.

60 సూ. త్రయోవర్ణా బ్రాహ్మణస్యవశేవర్తేరన్.
(వసి. 1, 40

శమదమాది గుణములు గల బ్రాహ్మణకులంబమునఁ బుట్టినవారికి బ్రాహ్మణత్వాది సంపాదనమందెక్కువ యవకాశ ముగలుఁ గాన లోకాచారవశము వశమువల్లను పురాణాదులం దును జన్మచే జాతి వ్యవహరింపఁబడినదని భావము. బ్రాహ్మణ జాతిలో హీన నీచ శాఖాభావములు మాత్రమింకను పోలేదు

59 సూ. తమతమ వృత్తులు వికసింపనియెడల బ్రాహ్మణాదులు ఇతర జాతీయులగుదురు. (సిద్ధాంతదర్శన. 1,4,14)

ఏ పురుషునికి వర్ణమును దెలుపు ఏ లక్షణము చెప్పఁబడెనో యిది ఇతర మగు చోట్లను గనిపించునో దాని చేతనే వర్ణ నిర్దేశము చేయవలయును. (స్కం భాగవత. 7,11,35)
వివ:- బ్రాహ్మణునికి శమాదులు, క్షత్రియునికి శౌర్యాదులుఁ వైశ్యునికి కృష్యాదులు, శూద్రునికి సేవాదులు స్ఫురింపనిచో వారు ఇతర జాతీయులగుదురు శమాదులు స్ఫురింపక శౌర్యాదులు స్ఫురించినచో బ్రాహ్మణకులమునఁ బుట్టినను క్షత్రియుఁ డేయగును. శౌర్యాదులు స్ఫురింపక శమాదులు స్ఫురించినచో క్షత్రియ కులమునపుట్టినను బ్రాహ్మణుఁడెయగును. ఇట్లే వైశ్య శూద్రులగూర్చి తెలియవలయును. వృత్తిలోనున్న చండాలుని గూడ దేవతలు బ్రాహ్మణుఁడందురు అని స్మృతి, విజృంభించిన బ్రహ్మవృత్తి పెరిగి, వసిష్ఠాదులచే పరీక్షింపఁబడిన విశ్వామిత్రాదులకు బ్రాహ్మణత్వముకలిగినట్లున్న యుక్తిహీనము ఈరీతిగాఁ గుదురుచున్నది. [నిరంజనభాష్యము]

60 సూ. మూఁడు వర్ణములు బ్రాహ్మణుని వశమందుండవలయును. (వసి. 1, 40)

24 సూ తేషాం బ్రాహ్మణో ధర్మాన్ ప్రబ్రూయాత్
(వసి. 1, 41)

62 సూ. తం రాజా చానుశిష్యాత్ (వసి. 1, 42)

63 సూ॥ రాజా తు ధర్మేణానుశాసత్ షష్ఠం షష్ఠం ధనస్య హరేత్
(వసి, 1, 43)

చలితశ్చైనాన్ స్వధర్మే స్థాపయేత్ (గౌ, 11)

64 సూ అగ్రం వృక్షస్య రాజానో మూలం వృక్షస్య బ్రాహ్మణాః తస్మాన్మూలం న హింసీయాన్మూలాదగ్రం ప్రరోహతి
(శంఖలిఖితస్మృతి 22)

ఇష్టాన్భోగాన్హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞభావితాః
తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యో భుంక్తే స్తేన ఏవ సః
(గీ 3, 12)

యజ్ఞశిష్టాశినః సంతో ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషం (గీత)

భుంజః కేవలం భుంక్తే యో పచత్యాత్మకారణాత్ (గీత)

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయః

61 సూ. వారికి బ్రాహ్మణుడు ధర్మములు బోధింపవలెను (వసి 1, 41)

62 సూ. అతనిననుసరించి రాజు పాలింపవలెను (వసి, 1, 41)

63 సూ. రాజు ధర్మముగాఁ బాలించుచు ధనములో నాఱవ భాగము గైకొనవలయును. (వసి, 1, 42)

స్వధర్మమును తప్పి నడచిన వారిని రాజు వారి ధర్మమునందుంచ వలెను (గౌ, 11)

64 సూ. సంసారవృక్షమునకు రాజులు కొనలు, బ్రాహ్మణులు వేరులు కాన వేరులను ఖండింపఁగూడదు. వేరుండినయెడల కొనలు బయలుదేఱును. (శంఖలిఖితస్మృతి, 2)

యజ్ఞముచే పోషింపఁబడినవారై దేవతలు మీకు అష్టభోగము లిచ్చెదరు. వారిచ్చినవి వారికీయక తాను తిన్నవాఁడు దొంగయే. (గీత, 3, 12)

ఇది మొదటి యధ్యాయము.

వర్ణాశ్రమ ధర్మ సూత్రాణి

బ్రహ్మచర్యాశ్రమః

ద్వితీయోఽధ్యాయః

శ్లో: దయా క్షమాఽనసూయా చ శౌచానాయాస మంగళం
అకార్పణ్యాస్పృహత్వే చ సర్వసాధారణా ఇమే.
(బృహస్పతి)

శ్లో: క్షమా సత్యం దమః శౌచం దానమింద్రియ సంయమః
అహింసా గురు శుశ్రూషా తీర్థానుసరణం దయా
అనభ్యసూయా చ తథా ధర్మః సామాన్య ఉచ్యతే
(విష్ణుస్మృతి 2, 16,17)

1 సూ. బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వానప్రస్థః పరివ్రాజక ఇతి
(బౌ 2, 6, 14)

వివ:- అతః పరం బ్రహ్మచారి ధర్మా వక్ష్యంతే
చత్వారో బ్రాహ్మణస్యోక్తా ఆశ్రమాః శ్రుతిచోదితాః
క్షత్రియస్య త్రయః ప్రోక్తా ద్వావేకో వైశ్యశూద్రయోః
(యోగియాజ్ఞ 1,28)

1 సూ. ఉపనయనం బ్రాహ్మణస్యాష్టమే (గౌ 1, 4)
వివ: బ్రహ్మోపదేశాయ గురోః ఉపసమీపే నయనమితి వ్యుత్పత్తిః

2 సూ. నవమే పంచమే వా కామ్యం [గౌ 1, 8]

3 సూ. గర్భాదిః సంఖ్యా వర్షాణాం [గౌ 1, 10]

4 సూ. తద్ద్వితీయం జన్మ [గౌ, 1, 11]

వర్ణాశ్రమ ధర్మ సూత్రములు

బ్రహ్మచర్యాశ్రమము

రెండవ యధ్యాయము

దయ క్షమ అసూయ లేకుండుట శౌచము, అశ్రమము, మంగళము, దైన్యము లేకపోవుట నిస్పృహ ఇవి సర్వవర్ణసాధారణధర్మములు [బృహస్పతి] క్షమ సత్యము దమము శౌచము దానము ఇంద్రియ నిగ్రహము అహింస గురుసేవ తీర్థ సేవ దయ అసూయారాహిత్యము అన్నవి సర్వవర్ణ సామాన్య ధర్మములు

1 సూ. బ్రహ్మచారి, గృహస్థుఁడు వానప్రస్థుఁడు పరివ్రాజకుఁడని ద్విజులు నాల్గువిధములుగ నుందురు

వివ ; ఇప్పుడు బ్రహ్మచారి ధర్మములు చెప్పఁబడుచున్నవి.

1 సూ. బ్రాహ్మణునికి ఎనిమిదవయేట నుపనయనము చేయవలెను [గౌ 1, 4]

వివ : బ్రహ్మోపదేశమునకై గురు సమీపమునకు పంపుట ఉపనయన మని వ్యుత్పత్తి

2 సూ. ఐయిదవయేఁ గాని తొమ్మిదవయేటఁ గాని చేయుట కామ్యము [గౌ 1, 8]

3 సూ. గర్భమగుట మొదలుకొని యేండ్ల లెక్కతెలియవలయు [గౌ 1, 11]

4 సూ. ఉపనయనము బ్రాహ్మణునికి రెండవజన్మము, [గౌ 1, 12]

5 సూ. ఏకాదశ ద్వాదశయోః క్షత్రియ వైశ్యయోః [గౌ.1,13]

6 సూ. ఆషోడశాద్బ్రాహ్మణస్యాపతితా సావిత్రీ [గౌ.1,14]

7 సూ. ద్వావింశతే రాజన్యస్య [గౌ 1, 15]

8 సూ. ద్వ్యధికాయా వైశ్యస్య [గౌ, 1, 16]

9 సూ. అష్టా చత్వారింశద్వర్షాణి పౌరాణం వేదబ్రహ్మచర్యం [బౌ 1, 2, 1]

వివ : పౌరాణం కృతయుగ పురుషాచరితం ప్రాచీనం వా

10 సూ. చతుర్వింశతిం ద్వాదశవా ప్రతివేదం [బౌ 1,2,2]

11 సూ. గ్రహణాంతం వా [బౌ 1,2,4]

12 సూ. వేదా నధీత్య వేదౌ వా, వేదం వాపి యథాక్రమం
అవిప్లుతబ్రహ్మచర్యో గృహస్థాశ్రమ మావిశేత్ [మను]
వివ: బ్రహ్మచర్యం సమాప్య యో గృహస్థో భవతి స ఉపకుర్వాణ బ్రహ్మచారీ మరణాంతం బ్రహ్మచారీ యో భవతి స నైష్ఠికః

వేదస్వీకరణం పూర్వం, విచారోఽభ్యసనం జపః।
తద్దానం చైవ శిష్యేభ్యో వేదాభ్యాసో హి పంచధా॥ [దక్ష]

5 సూ. క్షత్రియునికి పదునొకండవ యేట, వైశ్యునికిఁ బండ్రెండవ యేట నుపనయనము చేయవలయును (గౌ 1,13)

6 సూ. పదునారవ యేడు వఱకు బ్రాహ్మణునికి సావిత్ర్యుపదేశము దాటిపోదు. (గౌ. 1,15)

8 సూ. క్షత్రియునికి ఇరువదిరెండేండ్ల వఱకు దాటదు. (గౌ. 1, 16)

9 సూ. ఉపనయన మయినది మొదలు నలుబదియెనిమిది యేండ్లు బ్రహ్మచర్యము పూనుట కృతయుగ పురుష సంబంధమగు వేద బ్రహ్మచర్యము. (బో 1, 21)

10 సూ. ఇరువదినాలుగేండ్లుగాని లేక యొక్కొక్క వేదమును బట్టి పండ్రెండేడ్లు గాని బ్రహ్మచర్యమును పూనవలయు (బో. 1, 22)

11 సూ. వేదమును గ్రహించునంతవఱకుఁ గాని బ్రహ్మచర్యము పూనవలయు (బో 1, 2, 3)

12 సూ. వేదము లన్నిటినిగాని, రెండు వేదములనుగాని యొక్క వేదమునుగాని క్రమముగాఁ జదివి పొరపాటు లేక బ్రహ్మచర్యము నడపి పిదప గృహస్థాశ్రమమునఁ బ్రవేశింపవలయును (మను)

వివ:- బ్రహ్మచర్యము ముగించి గృహస్థుఁడగు వానిని ఉప కుర్వాణుఁ డందురు మరణాంతము వఱకు బ్రహ్మచారిగానుండు వానిని నైష్ఠికుఁ డందురు

మొదట వేద స్వీకారము పిదప వేద విచారణ వేదాభ్యాసము జపము శిష్యులకు వేదము చెప్పుట అని వేదాభ్యాసము ఐదు విధములు (దక్షుడు)

13 సూ. యథా పశుర్భారవాహీ న తస్యఫలమశ్నుతే ద్విజ స్తథార్థానభిజ్ఞో న వేదఫలమశ్నుతే (వ్యాస)

14 సూ. యోఽనధీత్యవిధి వద్వేదం వేదార్థం న విచారయేత్ స సాన్వయః శూద్రవత్ పాత్రతాం న ప్రపద్యతే (వ్యాస)

15 సూ. స్థాణురయం భారహారః కిలాభూదధీత్య వేదం, న విజానాతి యోఽర్థం, యోఽర్థజ్ఞ స సకలం భద్రమశ్నుతే నాకమేతి జ్ఞాన విధూతపాప్మా (నిరుక్తం)

16 సూ. ఉపనీయ తు యః శిష్యం వేదమధ్యాపయేద్ద్విజః సకల్పం సరహస్యంచ తమాచార్యం ప్రచక్షతే [మను 2,140]

17 సూ. యస్మాద్ధర్మానాచినోతి స ఆచార్యః (ఆప,1,1,14

18 సూ. ఉపనీయ గురుః శిష్యం శిక్షయే చ్ఛౌచ మాదితః ఆచారమగ్నికార్యం చ సంధ్యోపాసనమేవచ (మను 2,70)

19 సూ. తస్మై న ద్రుహ్యేత్కదాచన (ఆప 1, 1, 15)

20 సూ. స హి విద్యాత స్తం జనయతి (ఆప 1,1, 16)

13 సూ, బరువు మోయు ఎద్దు దాని ఫలము పొందనట్లు వేదార్థము నెఱుఁగని ద్విజుఁడు వేదఫలము నొందఁడు.

(వ్యాసుఁడు)

14 సూ, విధియుక్తముగ వేదము చదివి వేదార్థమును అరిశీలింపనివాఁడు వంశ సహితముగ శూద్రత్వముఁజెంది పాత్రత్వము పొందఁడు (వ్యాసుడు

15 సూ, ఎవఁడు వేదమును జదివి యర్థమును దెలిసికొనఁడో వాఁడు కేవలము బరువు మోయు గొడ్డువంటివాఁడు. అర్థమును దెలిసిన వాఁడు సమస్త కళ్యాణమును పొందును జ్ఞానముచే పాపమును గడిగివేసికొన్న వాఁడై స్వర్గమును పొందును

(నిరుక్తము)

16 సూ, ఎవఁడు తన దగ్గరకు తీసికొని శిష్యునికి వేదమును కల్పముతో రహస్యముతోఁ గూడఁ జదివించునో వానిని ఆచార్యుఁడందురు (మను 2,140)

17 సూ, ఎవఁడు ధర్మములను బోధించునో వాఁడు ఆచార్యుఁడు (ఆప, 1,1,14)

18 సూ, గురువు శిష్యుని తన దగ్గరకు తీసికొని వచ్చి మొదట శుచిని సత్ప్రవర్తనను అగ్ని కార్యమును సంధ్యోపాసనను నేర్పవలయును (మను 2, 70)

19 సూ, ఎప్పుడును గురువునకు ద్రోహము తలపోయరాదు

(ఆప 1,1,15)

20 సూ, ఆ గురువె విద్యవలన వానిని బుట్టించును గదా

(ఆప 1,1,16)

21 సూ. వేదాభ్యాసేన సతతం శౌచేన తపసైవ చ
అద్రోహేణ చ భూతానాం జాతిం స్మరతి పౌర్వికీం
పౌర్వికీం సంస్మరన్ జాతిం బ్రహ్మైవాభ్యసతే పునః
బ్రహ్మాభ్యాసేన చాజస్రమనంతం సుఖ మశ్నుతే
(మను 4, 149)

22 సూ. తచ్ఛ్రేష్ఠం జన్మ (ఆప 1,1,17

23 సూ. శరీరమేవ మాతాపితరౌ జనయతః [ఆప1,1,18

24 సూ. వసంతే బ్రాహ్మణ ముపనయీత
గ్రీష్మేరాజన్యం శరది వైశ్యం [ఆప 1,1,19]

25 సూ. గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగత్యో యథాక్రమం
[బౌ 1,2,12]

26 సూ. యోఽనధీత్య ద్విజో వేద మన్యత్ర కురుతే శ్రమం
సజీవన్నేవ శూద్రత్వమాశుగచ్ఛతి సాన్వయః [మను 124]

27 సూ. అశ్రోత్రియా అననువాక్యా అనగ్నయోవా శూద్ర
సధర్మాణో భవంతి [వసి 3,4,]

28 సూ. ఉపేత స్యాచార్యకులే బ్రహ్మచారిణో వాసః
[ఆప 1,2,11]

29 సూ. ఆచార్యాధీనస్స్యా దన్యత్ర పతనీ యేభ్యః
[ఆప 1,2,19]

21 సూ. సతతము వేదము నభ్యసించుట చేతను శౌచము చేతను, తపస్సు చేతను, భూతములకు ద్రోహము చేయకపోవుట చేతను పూర్వ జన్మను స్మరించును, పూర్వ జన్మను సంస్మరించుచు తిరిగి బ్రహ్మనే యభ్యసించును. బ్రహ్మను అభ్యసించుటచే నెల్లపుడు అనంత సుఖము నొందును. (మను 4, 149)

22 సూ. ఆ గురువు ఉపదేశించిన విద్య వలనఁ గలిగిన జన్మమే శ్రేష్ఠమైనది. (అప 1,1,17)

23 సూ. తల్లిదండ్రులు శరీరమునే జనింపఁ జేయుదురు (అప 1,1,18)

24 సూ. వసంత ఋతువున బ్రాహ్మణునికి, గ్రీష్మ ఋతువున క్షత్రియునికి, శరదృతువున వైశ్యునికి ఉపనయనము చేయవలెను. (అప, 1,1,19)

25 సూ. గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగతీ ఛందస్సులచే వరుసగా నుపనయనము చేయవలయు.

26 సూ. వేదము చదువక మరొకదాని యందుఁ బరిశ్రమచేయు ద్విజుఁడు వంశ సహితముగా జీవించియే త్వరగా శూద్రత్వమొందును. (మను, 2,168)

27 సూ. అశ్రోత్రియులు, అననువాక్యులు అనగ్నులగు వారు శూద్ర ధర్ములగుదురు. (వసి, 3,4)

28 సూ. ఉపనీతుఁడగు బ్రహ్మచారి యాచార్యుని గురుకులమందు వసించవలయు. (అప, 1,2,11)

29 సూ. ఉపనీయకృత్యములందుఁగాక తక్కిన వాని యందు బ్రహ్మచారి యాచార్యునికధీనుఁడై యుండవలయు. (అప, 1,2,18)

34

30 సూ. హితకారీ గురో రప్రతిలోమయన్ వాచా (ఆప. 1,2)

31 సూ. మౌంజీ, ధనుర్జ్యా శాణీతి మేఖలాః (బౌ, 1,2, 14)

32 సూ. కృష్ణ, రురు, బస్తాజినాన్యజినాని (బౌ, 1,2,15)

వివ:- "ఆజీవంత్యే వోత్తరం ధారయేత్" ఇతి ఆపస్తంభః

33 సూ. వాసాంసి శాణ, క్షౌమ, చీర, కుతపాం సర్వేషాం (గౌ, 1,19)

34 సూ. కార్పాసంచావికృతం (గౌ, 1,20)

సూ. కాషాయ మప్యేకే. [గౌ, 1,21]

సూ. వార్క్షం బ్రాహ్మణస్య [గౌ, 1,22]

సూ. మాంజిష్ఠహారిద్రే ఇతరయోః [గౌ, 1,23]

35 సూ. బైల్వపాలాశౌ బ్రాహ్మణ దండౌ.
ఆశ్వత్థపైలవౌ శేషే [గౌ 1,24,25]

36 సూ. యజ్ఞియో వా సర్వేషాం [గౌ. 1,26]

37 సూ. ముండ జటిల శిఖాజటాశ్చ [గౌ. 1,2]

30 సూ. మాటచే నెదురాడక గురువునకు హితము చేయవలయును. [ఆప, 1,2,19]

31 సూ. బ్రాహ్మణునికి ముంజగడ్డి త్రాడు, క్షత్రియునికి వింటినారి, వైశ్యునికి దారములు త్రాడు మొలత్రాడుగా నుండవలయును. [బో, 1,2,14]

32 సూ. బ్రాహ్మణుడు లేడి చర్మమును, క్షత్రియుడు దుప్పి చర్మమును, వైశ్యుడు మేక చర్మమును దాల్చవలయు [బో, 1,2,15]

వివ: చర్మముపైని ధరింపవలయునని ఆపస్తంబఋషి

33 సూ. నూలు, పట్టు, అవిసె నార, బొచ్చులతోఁ జేయఁబడిన వస్త్రము అందరు ధరింపవచ్చును. [గౌ, 1,18]

34 సూ. రంగు పూయని దూది బట్టయైనను అందరు ధరింపవచ్చును.

సూ. జేగురు రంగు బట్టనుగూడ ధరింపవచ్చునని కొందరు

సూ బ్రాహ్మణుఁడు నారబట్ట ధరింపవలయును

సూ. క్షత్రియుఁడును, నారింజవర్ణపు బట్టను, వైశ్యుఁడు పసుపు రంగు బట్టను ధరింపవలయును

35 సూ॥ మారేడు మోదుగ కఱ్ఱలు బ్రాహ్మణునికి దండములు, అశ్వత్థపైలవ దండములు క్షత్రియ వైశ్యులు ధరింపవగు [గౌ 1,24,25]

సూ. యజ్ఞమున వనికివచ్చు దండముల్లైన నందఱకును వనికివచ్చును [గౌ, 1, 26]

37 సూ. జుట్టు పూర్తిగా తీసివేయుటగాని, శిఖముగానిఁ జడలను గాని అందఱు ధరింపవచ్చు [గౌ 1,27]

36

38 సూ- ప్రాణోపస్పర్శనం దర్భైః [గా 1.54]

39 సూ- ప్రాణాయామాస్త్రయః పంచదశమాత్రాః [గా- 1.55]

40 సూ- ఓం పూర్వా వ్యాహృతయః పంచసత్యాంతాః [గా- 1.57]

వివ:- శ్లో॥ ఆయుః సత్త్వబలారోగ్య సుఖప్రీతివివర్ధనాః
రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరాహృద్యా ఆహారాః సాత్త్వికప్రియాః
కట్వమ్ల లవణాత్యుష్ణ తీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః
ఆహారారాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకామయ ప్రదాః
యాతయామం గతరసంపూతి పర్యుషితంచ యత్

ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియం [గీత, 17,8,9,10]

ఏతేన సత్త్వాహారాః బ్రాహ్మణాః రాజసాహారా క్షత్రియ వైశ్యాః, తామసాహారాః శూద్రాశ్చవంతి ఇతిభావః

41 సూ, గురోః పాదోపసంగ్రహణం ప్రాతః [గా, 1,58]

42 సూ, బ్రహ్మానువచనే చాద్యంతయోః [గా, 1,59]

43 సూ, అనుజ్ఞాత ఉపవిశే ప్రాఙ్ముఖో, దక్షిణతః శిష్య ఉదఙ్ముఖో వా [గా, 1,60]

44 సూ, సావిత్రీ చానువచనమాదితో బ్రహ్మణ ఆదానే [గా, 1,61]

38 సూ. దర్భలచే నింద్రియములను స్పృశింపవలయును. (గౌ, 1,54)

39 సూ. పదునేను మాత్రలు గల మూఁడు ప్రాణాయామములు చేయవలయును. (గౌ, 55)

40 సూ ఓమ్ మొదలు కొని సత్యం అనునంతవఱకు అయిదు వ్యాహృతులను బలుక వలయును. (గౌ 1,48)

వివ:- ఆయుర్వృద్ధి బలారోగ్య,ప్రీతిదంబౌ, రసాఢ్యమౌ రమురా
పుష్టియౌ, నింటౌ, నన్నంబుల్ సాత్త్వికంబులు.
వివ: ప్రీతిదంబు=ప్రీతినిచ్చునవి.
ఉప్పఁ, గార, మతివేఁడి, పుల్ల, వెంటుచి, చేఁదువి
దప్పిన్ వ్యాథిన్, వ్యథల్ గూర్చు, నన్నంబుల్ రాజసంబులు
చల్లఁబడ్డ రుచిపోవు, దుర్గంధి యైన, రాత్రి దొ
ఎంగిలౌ నపవిత్రంబౌ, నన్నంబుల్ తామసంబులు.
వివ: దీనినిబట్టి బ్రాహ్మణులు సత్త్వాహారులుగాను క్షత్రియులు వైశ్యులు రాజసాహారులుగాను, శూద్రులు తామసాహారులుగాను ఉందురని భావము.

41 సూ, ప్రాతఃకాలమున గురుపాదములకు నమస్కరింపవలయును (గౌ, 1,58)

42 సూ, వేదపాఠ సమయమున మొదటను తుదను బ్రహ్మను వచనము పలుకవలయు (గౌ, 1,59)

43 సూ, గురువు ననుజ్ఞతొంది తూర్పు మొగముగాఁ గాని ఉత్తర ముఖముగాఁగాని గురువునకు దక్షిణమునఁ గూర్చుండవలె (గౌ, 1,60)

44 సూ, వేదమును గ్రహించునపుడు సావిత్రిని మొదటఁ బలుక వలయు (గౌ, 1,61)

45 సూ, ఓంకారోఽన్యత్రాపి (గౌ, 1,62)

46 సూ, ప్రాగుపనయనాత్కామచార వాద భక్షః (గౌ, 2,1)

47 సూ ఉపనయనాది ర్నియమః (గౌ, 1,20)

48 సూ అధశ్శయ్యాసనీ పూర్వోత్థాయి జఘన్య సంవేశీ, (గౌ, 2,27)

49 సూ, నానుదేశ్యం భుంజీత, (ఆప, 1,2,22)

50 సూ, తథాక్షార లవణ మధుమాంసాని (ఆప, 1,2,23)

51 సూ వర్జయేన్మధు, మాంస, గంధ, మాల్య, దివాస్వాప్నాంజన, నాభ్యంగ, యానోపానహ, ఛత్ర, కామ, క్రోధ, లోభ, వాద వాదన, స్నాన, దంతధావన, హర్ష, నృత్త, గీత, పరివాద భయాని (గౌ- 2-19)

శ్లో॥ వీణావాదన తత్త్వజ్ఞః శ్రుతి జాతి విశారదః
తాలజ్ఞశ్చాప్రయాసేన మోక్షమార్గం నిగచ్ఛతి
(యా- 3-115)

వివ: బదరికాశ్రమవర్ణనే "నృత్యగీతైరలంకృతం" ఇత్యత్రమాధవాచార్యేణోదాహృతం "ఏతద పిభగవత్ప్రీత్యర్థ మేవానుష్ఠితంచేత్ మోక్షసాధకం అన్యత్రతు బంధహేతురేవ ఇతి చ తద్వ్యాఖ్యానం

45 సూ. ఇతరస్థలములందును ఓంకారము పలుకవలయు (గౌ. 1-62)

46 సూ. ఉపనయనమునకుఁబూర్వము స్వేచ్ఛగా తిరుగుచు పలుకుచుఁ దినుచు నుండవచ్చును. (గౌ. 2-1)

47 సూ. ఉపనయనము మొదలుకొని నియమముగా నుండవలయును (గౌ. 2-1)

48 సూ. క్రిందఁబరుండి కూర్చుండి గురువునకు ముందు గలేచి, గురువు పరుండిన పిదపఁ బరుండవలయు (గౌ. 2-27)

49 సూ. గురువునకుఁ దెలుపకుండ నేదియు దినరాదు. (ఆప. 2-23)

50 సూ. అట్లే కారము ఉప్పు తేనె మాంసములను దినరాదు [ఆప. 1-2-23]

51 సూ. తేనె మాంసము పరిమళగంధములు మాలలు పగటినిద్ర కాటుక అభ్యంగనము చెప్పులు గొడుగు కోరిక కోపము ఆశ వాదము మృదంగాది వాద్యములు భోగార్థమైన స్నానము పరిమళవస్తువులచే దంతధావనము సుఖము ఆట నృత్యము పాటలు గీతము పరపోభఋభనము వరులను భయపెట్టుట వీనిని త్యజింపవలెను.

వివ: విలాసార్థముగానివి యిందు నిషిద్ధములుగావు.

వీణావాదనతత్త్వజ్ఞుఁడును శ్రుతులందు స్వరజాతులందును నేర్పుగలవాఁడును తాలవేత్తయును అనాయాసముగా మోక్షమును పొందును (యాజ్ఞ 3-115)

వివ: బదరికాశ్రమవర్ణనలో "నృత్యగీతములచే అలంకరింపబడెను అనుచోట మాధవాచార్యుఁడిట్లనెను అదియును భగవత్ప్రాప్తి కొఱకు చేసినచో మోక్షమిచ్చును. కానిచో బంధకారణమే అని టిప్పణిలో

40

52 సూ మధుమాంసాంజనోచ్ఛిష్టశుక్త స్త్రీప్రాణిహింసనం భాస్కరాలోకనాశ్లీల పరివాదాంశ్చ వర్జయేత్

[యాజ్ఞవల్క్య-ఆచార 33]

53 సూ నిష్ఠీవిత హసిత విజృంభి తావస్ఫోటనాని

[గౌ- 2-21]

54 సూ యావదర్థ సంభాషీ స్త్రీభిః [ఆ- 1-2-24]

55 సూ వణిక్ సమాజాంశ్చాగంతా (ఆప 1-2-24)

56 సూ సత్యవాదీ హ్రీమాననహంకారః [ఆ 1-[illegible]-21]

57 ద్యూతం హీనసేవా మదత్తాదానం హింసాం

[గౌ- 2-22]

58 సూ మద్యం నిత్యం బ్రాహ్మణః [గౌ- 2-26]

వివ: మద్యం=మదకరం

59 సూ వాగ్బాహూదరసంయతః [గౌ- 2-28]

60 సూ ఆగ్నేయం భవత్యైక్షచరణే [గౌ- [illegible]-12]

61 సూ సంయతవాక్చతుర్థ షష్ఠాష్టమకాల భోజీ భైక్ష మాచరేత్ [వసి- 7-6]

62 సూ- భవత్పూర్వయా బ్రాహ్మణోభిక్షేత

(ఆప- 1-2-28)

52 సూ. తేనె, మాంసము, కాటుక, ఎంగిలి, నిష్ఠురవాక్కు, స్త్రీ దర్శనాదులు ప్రాణిహింస, సూర్యుని జూచుట, అశ్లీల భాషణములను పలుకుట, వినుట, పరదోషములను త్యజింపవలయు. (యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి ఆచార 33)

53 సూ. ఉమ్మివేయుట, నవ్వుట, ఆవులింత, ఒళ్ళువిరుచుటను, విడువవలయును. (గౌ. 2,21)

54 సూ. అవసరమైనంతవరకె స్త్రీలతో మాటాడవలయు [బౌ, 1,2,24]

55 సూ కథలను సమాజములకుఁబోవలాదు (ఆప,1,2,12)

56 సూ. సత్యము, సిగ్గుగలవాడై యహంకారము లేక యుండవలెను. (బౌ 1,2,21)

57 సూ జూదమును, నీచసేవను, ఇయ్యకుండఁ పుచ్చుకొనుటను, హింసను విడవవలయు. (గౌ, 2,23)

58 సూ. బ్రహ్మను దెలియగోరువాడు మత్తుగలిగించు పదార్థములను విడువవలయును. (గౌ. [illegible])

59 సూ. వాక్కును, బాహువులను, ఉదరమును నియమించుకొనవలయును. (గౌ, 2,26)

60 సూ. అగ్నిని హోమము చేయుట భిక్షయును చేయవలయు (గౌ, 2,12)

61 సూ. వాక్కును నియమించుకొని దినమంతయు భిక్షయాచన, ఎనిమిదవ భాగ కాలమందు భుజించువాడై యుండవలయు (వసి, 6,5)

62 "భవతి భిక్షాందేహి" "అమ్మా, నాకు భిక్షవేయుము" అని బ్రాహ్మణుఁడు భిక్ష నడుగ వలయు [ఆప, 1,2,28]

42

63 సూ. భవన్మధ్యయారాజన్యః [అప, 1,2,30]

64 సూ భవదంత్యయావైశ్యః [అప, 1_3_31]

65 సూ తత్సమాహృత్యోపనిధాయ ఆచార్యాయ ప్రబ్రూయాత్ [అప, 1,3,32]

66 సూ. తేన ప్రదిష్టంభుంజీత [అప, 1,3,33]

67 సూ. విప్రవాసే గురో, రాచార్యకులాయ (అప, 1,3,34)

68 సూ నాత్మప్రయోజనశ్చరేత్ (అప 1,3,35)

సూ. సర్వంలాభమాహరన్ గురవే సాయంప్రాతరమంత్రేణ భిక్షాచర్యంచరేద్భిక్షమాణోఽన్యత్రాపపాత్రేభ్యోఽభిశస్తాచ్చ [అప. 1, ప్ర,కం, 3,25 సూ]

69. సూ. సార్వవర్ణికం భైక్షచరణమభిశస్త పతిత వర్జం. (గౌ, 42)

వివ:_ అభిశస్తు:- స్త్రీన: బ్రహ్మహంతక, మనుజహంతక, వేదనాశక గర్భనాశకః మాతృపితృసంబంధి స్త్రీగంతా సురాపాం.., సంయోనర్ష సంయోగ గుర్వాదిపత్నీగంతా;పరదాగ।అధర్మచారి

70 సూ ఆదారశ్జాతి గురుష్వేష్వలాభేఽన్యత్ర [గౌ,2,44]

63 సూ "భిక్షాం భవతి దేహి" యని క్షత్రియుఁ డడుగవలయును. [ఆప. 1,3,30]

వివ; "భిక్ష పూజ్యురాలా! పెట్టుము'

64 సూ 'భిక్షాం దేహి భవతి' యని వైశ్యుఁడడుగవలయు

వివ; 'భిక్షను పెట్టుమమ్మా" [ఆప, 1-3,30]

65 సూ. భిక్ష తెచ్చి యుంచి యాచార్యునికిఁ దెలుపవలయును. [ఆప, 1,3,33]

66 సూ. ఆచార్యునిచే నీయఁబడిన దానిని దినవలయు. (ఆప, 1,3,33)

67 సూ. గురువూరిలో లేనప్పుడు ఆచార్య కులములకుఁ జెప్పవలయు. [ఆ, 1-3-34]

68 సూ. తన ప్రయోజనమునకు మాత్రమే భరింపరాదు [ఆప, 1,3,35]

గురువునకుపయోగకరమైన పనిచేయుచు సాయంకాలము పొద్దున్న అపపాత్రులను అభిశస్తులను విడిచి యితర మగు చోట భిక్షా చర్యము చేయవలయును.

69 సూ. అభిశస్తులను పతితులను విడిచి యున్నివర్ణము లందు భిక్షను జరింపవచ్చును. [గౌ- 2-42]

వివ; అభిశస్తులు దొంగ, బ్రహ్మహంతుడు మనుజహంతకుఁడు వేదనాశకుడు మాతాపితృసంబంధిస్త్రీతోఁ గలియువాఁడు మద్యము త్రాగువాఁడు కలియ రాని వారితోఁ గలియు వాఁడు గుర్వాది స్త్రీ గంత, పరస్త్రీ గంత అధర్మాచారి.

70 సూ. ఇతరముగుచోట్ల దొరకనిచో ఆచార్యుని యింట, జ్ఞాతుల యింట గురువునింట తన యింట గ్రహింపవగు [గౌ- 2-44]

[redacted]

44

71 సూ. ధర్మ్యేష్వేవ యమనేమనంతర్యం త్యాజ్యేతదాస (ఆప. 1,3,38)

72 సూ. స్త్రీణాం ప్రత్యాచక్షాణానాం సమాహితో బ్రహ్మచారీ ఇష్టం దత్తం హుతం ప్రజాం పశూన్ బ్రహ్మవర్చసమన్నాద్యం వృంక్తే తస్మాదు హవై బ్రహ్మచారిసంఘం చరంతం న ప్రత్యాచక్షీతాపి హైష్వేవంవిధ ఏవంవ్రతః స్యాదితి హి బ్రాహ్మణం [ఆప. 1,3,26]

73 సూ. సదారణ్యాత్సమిధ ఆహృత్యాదధ్యాత్ [ఆప. 1-?-10]

74 సూ. నాస్తమితే సమిద్ధారో గచ్ఛేత్ [ఆప. 1-4-15]

75 సూ. అగ్నిమిద్ధ్వా పరిసమూహ్య సమిధ ఆదధ్యాత్సాయం ప్రాతర్యథోపదేశం [ఆప. 1-4-16]

76 సూ. సాయంప్రాతరుదకుంభమాహరేత్ (ఆప. 1-1-13)

77 సూ. ప్రాఙ్ముఖ ఆదద్యాత్ తానవాంతేత [గౌ. 1,60]

78 సూ. ఉపాదేయ అనిందిత్వం బోహంత్యన్యత్ర యజ్ఞోపవీత్యో మండ ఉంధానాదేః ప్రక్షాళ్యాగ్నౌ హన్యయన్నప్రక్షిప్యానుద్వేల ఆచామేత్ (గౌ. 1-38)

79 సూ. అథాహరహరాచార్యం గోపాయేద్ధర్మార్థయుక్తైః కర్మభిః (ఆప. 1-4-13)

71 సూ. భుజించి స్వయముగాఁ బాత్ర కడుగుకొన వల
వలయు. [ఆప. 1. 3. 38]

72 సూ. స్త్రీలు భిక్ష పెట్టక పొమ్మన్నచో సమాహితుఁ
డైన బ్రహ్మచారి, వారి యాగాదులను, దానమును, హోమ
మును, సంతానమును, పశువులను, బ్రహ్మవర్చస్సును, అన్నా
దులను, పోఁగొట్టును గావునఁ జరించుచున్న బ్రహ్మచారిసంఘ
మును భిక్ష పెట్టక పొమ్మనరాదు. మఱియు నిట్టివాని విషయమై
ఇట్లే ప్రవర్తింప వలయునని బ్రాహ్మణము చెప్పుచున్నది.
[ఆప. 1, 3, 19]

73 సూ. ఎల్లప్పుడు అరణ్యమునుండి సమిధలను దెచ్చి
యుంచవలయు [బో. 1, 2, 20]

74 సూ, సూర్యుఁడస్తమించఁగా సమిధలకై పోవరాదు.
[ఆప, 1. 4, 14]

75 సూ, అగ్నిని మండింపఁ జేసి పరిసమూహనముచేసి
సాయంకాలము ఉదయము ఉపదేశము ప్రకారము సమిధ
లుంచ వలయు.

76 సాయంకాలము బ్రొద్దుట గురువునకు నీరుతేవల
యును.
[ఆ, 1, 1, 13]

77 సూ, తూర్పు మొగమైగాని యుత్తరపు మొగమై
గాని శౌచకర్మను ఆరంభింపవలయును. [గౌ. 1, 37]

78 సూ. పరిశుద్ధమైన చోటఁ గూర్చుండి కుడి చేతిని
మోకాళ్ళ మధ్యనుంచి యజ్ఞోప వీతము పట్టుకొని మణిబంధము
వఱకు చేతులు కడుగుకొని వాక్కును నియమించి హృదయ
మును దాకునట్లు నీళ్ళు మూడు సార్లుగాని, నాలుగు సార్లుగాని
ఆచమనము చేయవలెను.
[గౌ. 1, 38,]

79 సూ. మఱి ప్రతిదినము ధర్మార్థ యుక్తములైన
కర్మలతో నాచార్యుని రక్షింపవలయును. [ఆప. 1, 4, 27]

80 సూ. దక్షిణం దక్షిణేన సవ్యం సవ్యేన చోపసంగృహ్ణీయాద్దీర్ఘమాయుః స్వర్గం చేప్సన్ [బౌ. 1, 2, 26]

81. సూ. అసావహంభో ఇతి శ్రోత్రేసంస్పృశ్య మనస్సమాధానార్థం [బౌ. 1, 2, 27]

82 సూ. అధస్తాజ్జాన్వోరాపద్భ్యాం [బౌ. 1. 2. 28]

83 సూ. కామమస్మై సాధువృత్తాయ గురుణాఽనుజ్ఞాతః [బౌ. 1. 2. 30]

84 సూ. శక్తివిషయే ముహూర్త మపినాప్రయతస్స్యాత్. (బౌ. 1. 2. 31)

85 సూ. సమిద్ధార్యుదకుంభ పుష్పాన్నహస్తో నాభి వాదయేద్య చ్చాన్యద ప్యేవంయుక్తం (బౌ. 1. 32.)

86 సూ. నసోపాన ద్వేష్టితశిరా అవహితపాణిర్నాభి వాదయీత [ఆప 4. 14. 19]

87 సూ. భ్రాతృపత్నీనాం యువతీనాం గురుపత్నీనాం జాత వీర్యః [బౌ. 1. 2. 34]

88 సూ. నౌ. శిలాఫలక, కుంజర, ప్రాసాద, కటకేషు చక్రవత్సు, చాదోషం సహాసనం- [బౌ. 1. 2. 35]

89 సూ. ప్రమాదాదాచార్యస్య. బుద్ధిపూర్వం వా నియమాతిక్రమం రహసి బోధయేత్. [ఆప. 1. 4. 25]

80 సూ. కుడికాలు కుడిచేతితోను, ఎడమ కాలు ఎడమ చేతితోను బట్టుకొని, దీర్ఘాయుష్యము స్వర్గమును గోరువాఁడై గురువునకు నమస్కరింపవలయును. [బౌ. 1. 2. 26]

81 సూ. మనస్సు సమాధానము కొఱకు చెవులు పట్టుకొని "నేను ఫలానా వాఁడను అయ్యా" అని నమస్కరింపవలయు. [బౌ. 1. 2. 27]

82 సూ. మోకాళ్ళకుఁ గ్రిందఁ బాదములవఱకు నమస్కరింపవలయు. [బౌ. 1. 2. 28]

83 సూ. గురువు సమ్మతిపొంది సాధువర్తనముగల యితరులకు నమస్కరింపవలయు. [. 1. 2. 30]

84 సూ. చేయఁగలిగి యున్నపుడు ఒక క్షణము గూడ అశ్రద్ధతో నుండరాదు. [బౌ. 1. 2. 31]

85 సూ. సమిధలు, నీటి బిందె, పుష్పలు, అన్నము ధరించి యున్నపుడు నమస్కరింపరాదు ఇట్లె మిగిలినపుడును [బౌ. 1. 2. 32]

87 సూ. చెప్పులతో. తలపాగతో దర్భలతో నున్నప్పుడును నమస్కరింపరాదు. (ఆప. 4. 14. 19)

87. సూ. యువకుఁ డయిన వాఁడు అన్నల భార్యలకు. యువతులకు. గురు భార్యలకు నమస్కరింపరాదు. (బౌ. 1. 2. 34)

88 సూ. నావలందు. శిలాఫలకములందు. ఏనుఁగు మీఁద. మేడలపైని, కొండచఱియలందు, చక్రములు గల వాహనములందుఁ గలిసి కూర్చుండుట దోషముగాదు. [బౌ. 1. 2. 35]

89. సూ. పొరపాటు వల్లఁగాని బుద్ధిపూర్వకముగా ఆచార్యుఁడు నియమము నతిక్రమించినచో రహస్యముగాఁ దెలుప వలయును. [ఆప. 1. 4. 25]

90 సూ. అనివృత్తా న్వయంకర్మా ణ్యారభేత
[ఆప. 1. 4. 26]

91. సూ. నివర్తయే ద్వా [ఆప. 1. 1. 27]

92. సూ. శ్రుత్వాహస్తసుప్రక్షాళయాచదధ్యయనం.
[బో. 1. 2. 48]

94. సూ. యుత్వ, శ్వశుర, పితృవ్య, మతులానాంతు యవీయసాం ప్రత్యుత్థాయాభిభాషణం. [బో. 1, 2, 46]

95. సూ. ధర్మార్థౌ యత్ర నస్యాతాం శుశ్రూషా వాపి తద్విధా విద్యయా సహమర్తవ్యం నచైనామూషరే వపేత్
[బో. 1. 2. 49]

96. సూ. అహరాకాధ్యాయా [ఆప 1. 5. 26]

97. సూ. అహోరాత్రయోః సంధ్యయోః పర్వసు చ నా అధీయాత. [బో. 1. 11. 24]

వివ:- అహస్సంధ్యాయాం, రాత్రిసంధ్యాయాం చ నాధీయీతేత్యర్థః

98. సూ. శ్మశాన, గ్రామాంత, మహాపథా శౌచేషు.
(గౌ, 0, 19)

99, సూ. ఉత్కరే చోద్గారే (గౌ, 16, 20)

100, సూ. వర్షతి చ [గౌ 16, 13]

90 సూ. గురువు తప్పునుండి మరలనిచో తానే కర్మలు చేయవలయు (ఆప, 1,4,28)

91 సూ. బలాత్కారముగఁ దానుగాని పితాదులద్వారా గాని ఆ దోషమునుండి మరలింపఁ జేయవలయు. (ఆప,1,1,27)

92 సూ. అపత్కాలమున ఆ బ్రాహ్మణుని యొద్దఁ జదువ వచ్చును. (బో, 1,2,42)

93 సూ. చదువు ముగించు వఱకు శుశ్రూషయు అనువర్తించుటయు చేయవలయు (బో, 1,2,43)

94 సూ. తనకంటెఁ జిన్నవారగు ఋత్విక్కులకు, మామలకు, పినతండ్రులకు, మేనమామలకు ఎదురుగ వెళ్లి మాటాడవలయు (బో, 1.2.46)

95 సూ. ఎవని దగ్గఱ ధర్మార్థము లుండవో, శుశ్రూషావము లెదో, వానికి విద్య చెప్పరాదు, చవిటి పఱ్ఱ యందు ఈ విద్యను నాటరాదు. (బో, 1.2.49)

96 సూ. గురువుచే పిలువఁబడి చదువవలయు (ఆప. 1.5.26)

97 సూ. పగటి సంధ్యను రాత్రి సంధ్యను, పర్వము లందును జదువరాదు [బో. 1.11.34]

98 సూ. శ్మశానమున, గ్రామముచివర, రాజమార్గమున అశుచిస్థానమునఁ జదువరాదు [గౌ.16-18]

99 సూ. పులిత్రేన్పు వచ్చినప్పుడును జదువరాదు [గౌ. 16-20]

100 సూ. వర్షము కురియుచుండగా జదువరాదు [గౌ. 12-12]

50

101 సూ- అంతశ్శవం [ఆప- 1-3-28]

102 సూ- వాతేపూతిగంధే, నీహారే, నృత్త, గీత వాదిత్ర రుదిత సామశబ్దేషు తావంతంకాలం [గౌ- 1-11-28]

సూ- పంచదశ్యాం చతుర్దశ్యామష్టమ్యాం రాహుసూతకే (యాజ్ఞవల్క్య విధిః)

103 సూ- కావ్యాలాపాంశ్చ వర్జయేదితి శ్రూయతే

104 సూ- వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసినమనుశాస్తి సత్యం వద, ధర్మం చర, స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదః ఆచార్యాయ ప్రియంధనమాహృత్య ప్రజాతంతుం మా వ్యవచ్ఛేత్సీః (తైత్తి, 11 అనువాక)

105 సూ- సత్యాన్న ప్రమదితవ్యం, ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యం, కుశలాన్న ప్రమదితవ్యం, భూత్యైన ప్రమదితవ్యం స్వాధ్యాయ ప్రవచనాభ్యాం నప్రమదితవ్యం, దేవపితృకార్యాభ్యాం నప్రమదితవ్యం (తైత్తి, 11 అను)

106 సూ- మాతృ దేవోభవ, పితృ దేవోభవ, ఆచార్యదేవో భవ, అతిథి దేవోభవ [తైత్తి, 11 అను]

107 సూ- యాన్యనవద్యాని కర్మాణితాని సేవితవ్యాని నో ఇతరాణి [తైత్తి, 11 అను]

101 సూ లోపల శవమున్న గ్రామమునఁ జదువరాదు
(ఆప, 1,3,9)

102 సూ_ దుర్గంధముగా గాలి వీచునప్పుడును, మంచు పట్టినప్పుడును, ఆట, పాట, వాద్యములు, ఏడ్పు జరగునపుడును ఆ కాలములన్నిటను చదువరాదు
(గౌ- 1_11-23)

సూ- అమావాస్య, చతుర్దశి, పూర్ణిమ, అష్టమి నాడును గ్రహణము నాడును చదువరాదు
(మను)

103 సూ_ వేదముఁ జదివించి యాచార్యుఁ డిట్లు శిష్యునికి బోధించును సత్యము పలుకుము, ధర్మముగ నడువుము, స్వాధ్యాయమునుండి పొరపడకుము, ఆచార్యుని కిష్టమైన ధనమునిచ్చి సంతానమును తెగను త్రెంపకుము
(తై_త్తి 11 అనువాకము)

105 సూ_ సత్యమునుండి పొరపడరాదు, ధర్మమునుండి పొరపడరాదు ఆత్మరక్షణ నుండి పొరపడరాదు శుభకర్మ నుండి పొరపడరాదు స్వాధ్యాయ ప్రవచనముల నుండి పొరపడరాదు, దేవ పితృ కార్యములనుండి పొరపడరాదు (తై_త్తి 11 అను)

106 సూ_ తల్లిని దేవతఁగ జూడుము, తండ్రిని దేవునిగఁ జూడుము, ఆచార్యుని దేవునిగఁ జూడుము, అతిథిని దేవునిగఁ జూడుము
(తై_త్తి. 11 అను)

107 సూ_ దోషములేనికర్మలను సేవింపుము, దుష్టకర్మలు చేయకుము
(తై_త్తి- 11 అను)

108 సూ. యాన్యస్మాకం సుచరితాని తాని త్వయోపాస్యాని నో ఇతరాణి (తై. శి. 11 అను)

109 సూ. యే కే చాస్మచ్ఛ్రేయాంసో బ్రాహ్మణాః తేషాం త్వయాఽసనేన ప్రశ్వసితవ్యం, శ్రద్ధయా దేయం అశ్రద్ధయాఽదేయం శ్రియా దేయం హ్రియా దేయం భియా దేయం, సంవిదా దేయం. (తై. శి. 11 అను)

110 సూ. అథ యది తే కర్మ విచికిత్సా వా వృత్త విచికిత్సా వా స్యాత్ యే తత్ర బ్రాహ్మణాః సంమర్శినః యుక్తా అయుక్తా అలూక్షా ధర్మకామాః స్యుః యథా తేఽత్ర వర్తేరన్ తథా తత్ర వర్తేథాః (తై. శి. 11 అను)

111 సూ. అథాఽభ్యాఖ్యాతేషు యే తత్ర బ్రాహ్మణాః సంమర్శినః యుక్తా ఆయుక్తా అలూక్షా ధర్మకామాః స్యుః యథా తే తేషు వర్తేరన్ తథా తేషు వర్తేథాః ఏష ఆదేశః, ఏష ఉపదేశః ఏషా వేదోపనిషత్ ఏతదనుశాసనం ఏవముపాసితవ్యం ఏవము చైతదుపాస్యం (తై. శి. శిక్షా. 11. అను)

112 సూ. విద్యాంతే గురురర్థేన నిమంత్ర్యః (గౌ. 2,54)

113 సూ. కృత్వా అనుజ్ఞాతస్య స్నానం (గౌ. 2,55)
వివ: ఇదం సమావర్తన మితి వ్యవహ్రియతే.

అయం
ఉపకుర్వాణ బ్రహ్మచర్యాశ్రమః

108 సూ. మేము చేసిన శుభ కర్మలను నీవు చేయుము. మేము చేసిన యశుభ కర్మలను మాత్రము చేయకుము(తై_త్తి,11అను)

109 సూ. మనకంటె శ్రేష్ఠులైన బ్రాహ్మణులకు ఆసనమిచ్చి శ్రమ పోగొట్టవలయు, శ్రద్ధతో నియ్యవలయు, అశ్రద్ధతో నీయరాదు. శుభముగా నీయవలయు, సిగ్గుతో నీయవలయు భయముతో నీయవలయు, స్నేహముతో నీయవలయు.(తైత్తి, 11అను

110 సూ. మఱి నీకు కర్మలలో గాని ప్రవర్తనలో గాని సంశయము గలిగినచో అందు బరిశీలించుటలో దగినవారును అభియుక్తులును, అన్యులయందు ప్రయుక్తులును, మృదువైన వారును, ధర్మమయిన కామము గల వారునగు బ్రాహ్మణులీ విషయములనెట్లు ప్రవర్తింతురో యట్లు ఈ విషయమున బ్రవర్తింపుము. (తైత్తి, 11 అను)

111 సూ. మఱి పైని జెప్పబడిన వానియందు అందులో బరిశీలించుటలో దగినవారును, అభియుక్తులును అన్యులయందు ప్రయుక్తులును, మృదువైన వారును, ధర్మమైన కామముగల వారును నగు బ్రాహ్మణులు వానియందెట్లు ప్రవర్తింతురో యట్లు వానియందు బ్రవర్తింపుము. ఇది యాదేశము. ఇదియుపదేశము ఇది వేదములోని రహస్యము ఇది యీశ్వర వచనము. ఇట్లు ఉపాసించదగినది ఇట్లు ఇదియు పాసింపదగినది (తై_త్తి, శిక్ష 11అను

112 సూ. విద్య సమాప్తి చెందిన పిదప "ఏమి మీకు చేయుదును" అని గురువు నడుగవలయును (గౌ- 2-55)

113 సూ. గురువడిగినది యిచ్చిగాని యనుజ్ఞ పొంది గాని బ్రహ్మచర్య దీక్ష స్నానము చేయవలయును. (గౌ_2-56

వివ:- దీనినే సమావర్తన మందురు.

ఇది ఉపకుర్వాణ బ్రహ్మ చర్యాశ్రమము

అథ నైష్ఠిక బ్రహ్మచర్యం

114 సూ. ఆచార్యాధీనత్వ మాంతం (గౌ- 3-5)

వివ:- నైష్ఠిక బ్రహ్మచారి విషయక మేతత్.

115 సూ. బ్రహ్మచా ర్యాచార్యం పరిచరేత్ (వసి- 7-3)

116 సూ. ఆ శరీర విమోక్షణాత్ (వసి- 7-4)

117 సూ. గురోః కర్మ శేషేణ జపేత్ (గౌ- 3-6)

వివ:- గురు శుశ్రూషావశిష్ట కాలే జపం కుర్యాత్

118 సూ. ఏవం వృత్తో బ్రహ్మ లోకమవాప్నోతి జితేంద్రియః (గౌ- 3-9)

అయం నైష్ఠికబ్రహ్మ చర్యాశ్రమః
ద్వితీయోఽధ్యాయః సమాప్తః

మరి యొకక నైష్ఠిక బ్రహ్మచర్యము

114. సూ. నైష్ఠిక బ్రహ్మచారి మరణించు వఱకు ఆచార్యుని కడనుండి యుండవలయు. (గౌ. 3. 5.)

115. సూ. నైష్ఠిక బ్రహ్మచారి ఆచార్య సేవింపవలయు (వసి, 7, 3)

116. సూ. శరీరమును విడచు వఱకు సేవింపవలయు, (వసి, 7, 4)

117. సూ. గురు శుశ్రూష చేసిన పిదప మిగిలిన కాలమున జపమును చేయవలయును, (గౌ, 3, 6)

118. సూ. ఇట్లు ప్రవర్తించు జితేంద్రియుఁడు బ్రహ్మలోకమును పొందును, (గౌ, 3, 8)

ఇది నైష్ఠిక బ్రహ్మచర్యాశ్రమము

రెండవ యధ్యాయము,

వర్ణాశ్రమ ధర్మ సూత్రాణి

స్నాతక ప్రశ్నమ్

తృతీయో ఽధ్యాయః

1. సూ అథ స్నాతకస్య (1. 3. 1)

వివ:- ధర్మా వక్ష్యంతే ఇతి శేషః

2 సూ. అంతర్వాస్యుత్తరీయ వాన్ [బౌ 1, 3, 2]

3 సూ, వైణవ దండం ధారయేత్ (బౌ 1. 3, 3)

4 సూ. సోదకం చ కమండలుం [బౌ 1, 3, 4]

5 సూ, ద్వియజ్ఞోపవీతీ [బౌ 1, 3, 5]

6 సూ, ఉష్ణీష, మజిన ముత్తరీయ ముపానహౌ ఛత్రం చౌపాసనం దర్శ పూర్ణమాసౌ చ [ఆప, 2, 7, 1]

7 సూ, మాల్యాలిప్త ముఖ ఉపలిప్త కేశశ్మశ్రు రక్తోఽ భక్తో, వేష్టిత్యుపవేష్టితీ కంచుక్యుపానహీ పాదుకీ [ఆప, 2, 8, 2]

8 సూ, పర్వసు కేశ, శ్మశ్రు, లోమ నఖ వాపనం (బౌ 1, 3, 7)

9 సూ, తస్య వృత్తిః (బౌ 1, 3, 8)

వివ:- స్నాతకస్య వృత్తిస్తు వక్ష్యతే ఇతి శేషః

ఆర్ష ధర్మ సూత్రములు

స్నాతక వ్రతము

మూఁడవ యధ్యాయము

1 సూ. ఇంక స్నాతకుని ధర్మములు చెప్పఁబడును [బో. 1. 3. 1]

2 సూ. లోపల బట్టను పైని ఉత్తరీయమును ధరింపవలయు. [బో. 1, 3.2]

3 సూ. వెదురు బెత్తమును ధరింపవలయు [బో. 1.3.3.]

4 సూ. ఉదకముతోఁ గూడిన కమండలువును గూడ దాల్చవలయు. [బో. 1.3.4]

5 సూ. రెండు యజ్ఞోపవీతములను ధరింపవలయు [బో. 1.3.5]

6 సూ. తలపాగ, చర్మము, ఉత్తరీయము, చెప్పులు, గొడుగు ఏకాగ్ని పరిచరణము, స్థాలీ పాకముతో దర్శపూర్ణమాసములు పూనవలయు. [ఆ. 2.7.2]

7 సూ. పూలదండలు, ముఖమునకు చందనాదిలేపనములు పెట్టుటకు సుగంధతైలము, కాటుక, అభ్యంగనము, తలపాగ, నడుమునకు మఱియొక వస్త్రము, చొక్కా, చెప్పులు పాదుకలు ధరింపవలయు. [ఆప. 2,7,2]

8 సూ. పర్వములందు జుట్టు, గడ్డము, మీసములు, రోమములు గోళ్లు తీయించుకొనవలయు. [బో. 1,3.7]

9 సూ. స్నాతకుని జీవిత వృత్తి చెప్పఁబడుచున్నది. [బో. 1.3.8]

10. సూ. బ్రాహ్మణ, రాజన్య వైశ్య రథకారేష్వామం భిక్షేత. (బౌ. 1.3.9)

11. సూ. భైక్షం వా (బౌ. 1.3.10)

12 సూ. ఉచ్చైస్తరాం నాసీత [ఆప. 2,7, 8]
వివ:- ఆచార్యాసనాదితి శేషః

13 సూ. తథా బహుపాదే [ఆప, 2.7,9]

14 సూ. శయ్యాసనే ఽఽచరితే నా విశేత్ [ఆప. 2.8.11.]

15 సూ. యథా నీచక కట స్వస్తరాం శ్చ (ఆప. 2,8,13)

16 సూ. నా సభి భాషితో గురు మభి భాషేత ప్రియా దన్యత్ [ఆప. 2,8,14]

17 సూ. వ్యపతోద. వ్యపహాస, వ్యభిహా, స్తోదామంత్రణ నామధేయగ్రహణ, ప్రేషణా నీతి గురోర్వర్జయేత్ [ఆప 2,8,15]

18 సూ. ఆ పద్యర్థం [ఆప, 2,8,16]

18 సూ. సహ వసన్ సాయం ప్రాతరనాహూతో గురుం దర్శ నార్థిగచ్ఛేత్ [బౌ. 2,8,17]

20 సూ. వాగ్యతస్తిష్ఠేత్ [బౌ. 1,3,11]

21 సూ. సర్వాణి చాస్య దేవపిత్య సంయుక్తాని పాత్రయుక్త సంస్థాని భూమి కర్మాణి కుర్వీత [బౌ. 1,3,12]

వివ:- అన్యః అస్మాత్ భైక్షాత్.

10 సూ. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ వైశ్య రథకారుల దగ్గర నుండి యుపయుక్త పదార్థమును గోరవలయు [బో. 1,3,9]

11 సూ. భిక్షను రాత్రి గ్రహింపవలయు [బో. 1,3,10]

12 సూ. గురువుకంటె యెత్తుగాఁ గూర్చుండరాదు. [ఆప. 1,0,8]

13 సూ. అష్టచాల కాళ్ళుగల యాసనమునఁ గూర్చుండరాదు. [ఆప. 2,8,9]

14 సూ. ఆచార్యుఁడు ఉపయోగించిన శయ్యను ఆసనమును గూర్చుండరాదు. [ఆప. 2,8,11]

15 సూ. వర్షలను, వహనమును, కటమును ప్రస్తరమును బ్రవేశింపఁదగును. [ఆప. 2,8,13]

16 సూ. గురువు మాటాడకుండఁ బ్రయోజనము కంటె నితరమగు విషయములు మాటాడరాదు. [ఆప. 2,8,14]

17 సూ. పిలుచుటకై చిటికెలు వేయుట, చెవి దగ్గర గుసగుసలాడుట ఎదురుగ నవ్వుట, గట్టిగఁ బిలుచుట, పేరుపెట్టి పిలుచుట ఆజ్ఞాపించుట యివి గురువు విషయమునఁ జేయరాదు. [ఆప. 2.8.15]

18. సూ ఆపత్కాలమున విషయమును జ్ఞాపకము చేయవలయు. [ఆప. 2.8.16]

17 సూ. గురువుతోఁ గూడ నివసించు సాయంకాలము పొద్దుపోఁ బిలువకుండ గురువును జూచుటకై వెళ్ళవలయును [ఆప. 2.8.17]

20 సూ. వాక్కును నియమించుకొని యుండవలయు [బో. 1.3.11]

21 సూ. భైక్షమువల్ల దేవపితృ సంబంధమైన యాయుష్కర్మలైన పాక యజ్ఞములు (అష్టకాహోమాదులు) అన్నియుఁ జేయవలయు [బో. 1.3.12]

22 సూ. ఏతేన విధినా ప్రజాపతేః పరమేష్ఠినః పరమర్షయః పరమాంకాష్ఠాం గచ్ఛంతీతి బోధాయనః [బో. 1-3-13

వివః:- ప్రజాపతేః పరమేష్ఠినః పరమాంకాష్ఠాం స్థానం గచ్ఛంతీత్యర్థః

ఇదం స్నాతక వ్రతం
తృతీయోఽధ్యాయః సమాప్తః

—: 0 :—

అథ గృహస్థాశ్రమః
చతుర్థోఽధ్యాయః

సూ. బ్రహ్మచర్యం సమాప్య గృహీ భవేత్ గృహీ భూత్వా వనీ భవేత్ వనీ భూత్వా ప్రవ్రజేత్ యది వేతరథా బ్రహ్మచర్యాదేవ ప్రవ్రజేత్ గృహాద్వా వనాద్వా (జా బా లోపనిషత్తు 4)

1 సూ. స విధి పూర్వం స్నాత్వా భార్యా మధిగమ్య యథోక్తాన్ గృహస్థ ధర్మాన్ ప్రయుంజాన ఇమాని వ్రతా న్యనుతిష్ఠేత్ స్నాతకః (గౌ, 9, 1)

2 సూ. తేషాం గృహస్థో యోనిః (గౌ, 3. 3)

3 సూ. గృహస్థస్సదృశీం భార్యాం విందేత అనన్య పూర్వాం యవీయసీం [గౌ 4,1]

4 సూ అసమాన ప్రవరై ర్వివాహః (గౌ. 4,2)

22 సూ. ఇట్టి విధానముచేతఁ బరమర్షులు ప్రజాపతి యగు బ్రహ్మ యొక్క యుత్తమ స్థానమును బొందిరని బోధాయనుఁ డనియె.

ఇది స్నాతక వ్రతము

మూఁడవ యధ్యాయము

—0—

మఱియింక గృహస్థాశ్రమము

నాల్గవ యధ్యాయము

సూ. బ్రహ్మచర్యమును పూర్తి చేసి గృహస్థుఁడు గావలయును గృహస్థుఁడై పిదప వానప్రస్థుఁడు గావలయును. వానప్రస్థుఁడైన పిదప సంన్యాసి గావలయును లేక శక్తిని బట్టి బ్రహ్మచర్యమునుండియైనను గృహము నుండియో వనము నుండియో సంన్యసింపవలయును.

1 సూ. అస్నాతకుఁడు యథావిధిగ దీక్షా స్నానముచేసి యథోక్తములైన గృహస్థ ధర్మములను ఆచరించుచు ఈ నియమముల నాచరింపవలెను. (గౌ. 9,1)

2 సూ. ఆయాశ్రమములకు గృహస్థుఁడు గారణము. [గౌ. 1-3-3]

3 సూ. గృహస్థుఁడు, ఇది వరకు వివాహముగాకుండిన తనకంటె వయస్సులోఁ జిన్నదైన యనుకూలయైన భార్యను వివాహమాడవలయును. (గౌ. 4,1)

4 సూ. సమానముగాని ఋషిప్రవరగల వారితో వివాహము చేయవలయు. (గౌ. 4-2)

5. సూ. ఊర్ధ్వం సప్తమాత్పితృ బంధుభ్యః [గౌ- 4-3]

6. సూ. మాతృబంధుభ్యః పంచమాత్ (గౌ. 4-5)

7 సూ. అష్టౌ వివాహాః (బౌ. 1, 11, 1)

వివ;- 1 బ్రాహ్మః 2 ప్రాజాపత్యః 3 ఆర్షః 4 దైవః 5 గాంధర్వః 6 అసురః 7 రాక్షసః 8 పైశాచః

8 సూ. శ్రుతశీలే విజ్ఞాయ బ్రహ్మచారిణేఽర్థినే కన్యాదానం బ్రాహ్మః (బౌ. 1.11.2)

9 సూ. ఆచ్ఛాద్యాలంకృత్యైషా సహధర్మం చర్యతామితి ప్రాజాపత్యః (బౌ. 1,11,3)

10 సూ. పూర్వాం లాజాహుతింహుత్వా గోమిథునం కన్యావతే దత్వాగ్రహణ మార్షః (బౌ. 1,11,4)

11 సూ. దక్షిణాసు నీయమానాస్వంతర్వేది ఋత్విజే స దైవః (బౌ. 1,11,5)

12 సూ. సకామేన సకామాయాం మిథస్సంయోగో గాంధర్వః (బౌ. 1,11,6)

13 సూ. ధనే నోపతోష్యాసురః (బౌ. .,11,7)

14 సూ. ప్రసహ్య హరణాద్రాక్షసః (బౌ. 1,11,8)

15 సూ. సుప్తాం మత్తాం వోపయచ్ఛేదితి పైశాచః (బౌ. 1,11,9

5 సూ. తండ్రి బంధువులకు ఏడవ వానినుండి పైని వివాహము చేయవలయు. (గౌ. 4,5)

6 సూ. తల్లి బంధువులకు ఐదవ వానినుండి పైని వివాహము చేయవలయు. [గౌ. 4.5]

7 సూ. వివాహము ఎనిమిది విధములు [బో. 1-11-1]

వివ:- 1 బ్రాహ్మము 2 ప్రాజాపత్యము 3 ఆర్షము 4 దైవము 5 గాంధర్వము 6 ఆసురము 7 రాక్షసము 8 పైశాచము

8 సూ. శ్రుతశీలములఁ దెలిసికొని వరుఁడడిగిన బ్రహ్మచారికి కన్య నిచ్చుట బ్రాహ్మము (బో. 1-11-2)

9 సూ. వస్త్రములు గప్పి అలంకరించి యీమె నీ భార్య యీమెతోఁ గూడ ధర్మము చరింపుమని చెప్పి యిచ్చునది ప్రాజాపత్యము [బో. 1-11-2]

10 సూ. మొదటి లాజహోమమును జేసి గోవుల జంటను కన్య గల వానికి నిచ్చి కన్యను గ్రహించుట యార్షము.

11 సూ. దక్షిణ లిచ్చుచుండఁగా వేది మధ్యను ఋత్విక్కునకు గన్య నిచ్చుట దైవము (బో. 1-11-5)

12 సూ. కోరిక గల వానితోఁ గోరిక గల కన్యకుఁ బరస్పరము సంయోగము గలుగుట గాంధర్వము (బో. 1-11-6)

13 సూ. ధనము చేత సంతోషపెట్టి చేయు పెళ్లి యాసురము (బో. 1-11-7)

14 సూ. బలాత్కరించి కన్యను దొంగిలించుట రాక్షసము (బో. 1,11,8)

15 సూ. నిద్రించిన దానితో, మత్తురాలితో, ప్రమాదపడిన దానితోఁ గలియుట పైశాచము [బో. 1-11-9]

64

16 సూ. చత్వారో ధర్మ్యాః ప్రథమాః (గౌ- 4.14)

17 సూ- షడిత్యేకే (గౌ- 4.15)

18 సూ- గాంధర్వ మప్యేకే ప్రశంసంతి సర్వేషాం స్నేహానుగతత్వాత్ (బౌ- 1.11.16)

19 సూ- వివాహో బ్రాప్రవమైనతుభోగాయేతి మహాత్మనో మతం

20 సూ. యథా యుక్తో వివాహస్తథా ప్రజా భవతీతి విజాయతే (బౌ- 1.11.17)

వివ:- అనిందితైః స్త్రీ వివాహైరనింద్యా భవతి ప్రజా
నిందితైర్నిందితా నౄణాం తస్మాన్నింద్యాన్ వివర్జయేత్ (మను 3.42)

21 సూ- పునంతి సాధవః పుత్రాః (గౌ- 4.29)

22 సూ- త్రి పురుష మార్షాత్ [గౌ- 4 30]

23 సూ- దశ దైవాత్ [గౌ- 4.31]

24 సూ. దశ పూర్వాన్ దశావరానాత్మానం చ బ్రాహ్మీ పుత్రః బ్రాహ్మీ పుత్రః (గౌ- 4.33)

25 సూ- వేదస్వీకరణశక్తి రప్యేవం విధానామేవ పుత్రాణాం భవతీతి [బౌ. 2,11,20]